

KERKENBELEIDSPLAN BOUTERSEM

22 mei 2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	2
INLEIDING	3
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	5
2. FICHE PER KERKGEBOUW	6
2.1. O.L.V. Hemelvaartkerk in Verrijk	6
2.1.1. Identificatie	6
2.1.2. Beschrijving	7
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	10
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	10
2.2. St. Michielskerk in Boutersem (Butsel)	11
2.2.1. Identificatie	11
2.2.2. Beschrijving	12
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	17
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	18
2.3. St. Annakerk Roosbeek	19
2.3.1. Identificatie	19
2.3.2. Beschrijving	19
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	23
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	23
2.4. St. Hilariuskerk Boutersem	24
2.4.1. Identificatie	24
2.4.2. Beschrijving	25
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	27
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	27
2.5. St. Martinuskerk in Kerkom	28
2.5.1. Identificatie	28
2.5.2. Beschrijving	29
2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	31
2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	32
2.6. St. Pietersbandenkerk Willebringen	33
2.6.1. Identificatie	33
2.6.2. Beschrijving	33
2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	36
2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	36
2.7. St. Remigiuskerk Neervelp	37
2.6.1. Identificatie	37
2.6.2. Beschrijving	38
2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	42
2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	42
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	43
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	43
3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	43
BESLUIT	44

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Boutersem:

- O.L.Vrouw Hemelvaartkerk, Roosbeeksestraat, Verrijk.
- St. Michielskerk, Pastoriestraat, Boutersem, Butsel
- St. Annakerk, Roosbeeksestraat 15, 3370 Roosbeek
- St. Remigiuskerk, Verrijksestraat, 3370 Neervelp
- St. Hilariuskerk, Brugstraat, 3370 Boutersem
- St. Martinuskerk, Kerkomsesteenweg, 3370 Kerkom
- St. Pietersbandenkerk, Willebringsestraat, 3370 Willebringen

Dit kerkenplan is een **actualisering van het kerkenplan van 16/03/2017** en dat werd goedgekeurd door de bisschop en door de gemeenteraad van Boutersem.

Daarin werden destijds **2 van de 7 kerken behouden voor de eredienst**,

- nl. de O.L.Vrouw Hemelvaartkerk van Verrijk
- en de St. Michielskerk van Butsel.

De **andere 5 zouden een herbestemming** krijgen.

Op vandaag zijn daarvan 2 kerken herbestemd en onttrokken aan de eredienst,

- nl. de St. Annakerk van Roosbeek, die een museale en socio-culturele functie kreeg,
- en de St. Remigiuskerk van Neervelp, die ontmoetingscentrum werd voor de deelgemeente Neervelp.

De drie andere kerken wachten nog op een herbestemming:

- de St. Hilariuskerk van Boutersem,
- de St. Martinuskerk van Kerkom
- en de St. Pietersbandenkerk van Willebringen.

Voor de vijf te herbestemmen kerken is o.l.v. Parcum in de periode 2019-2022 **een waarderings-en herbestemmingstraject van de roerende objecten** doorlopen, waarbij alle objecten gewaardeerd werden en een voorstel van herbestemming werd geformuleerd:

- De waardevolle religieuze objecten werden overgebracht naar de St. Annakerk van Roosbeek.
- De culturele objecten van de St. Remigiuskerk blijven in deze kerk, wegens deel uit makend van de bescherming van de kerk.
- Een aantal religieuze objecten werden overgebracht naar de OLV Hemelvaartkerk van Verrijk, de St. Michielskerk van Butsel en de OLV Sterrebornekapel van Butsel.
- Een aantal religieuze objecten vonden via 'Vraag en aanbod' van Parcum een nieuwe bestemming in andere religieuze of kerkgemeenschappen, in België, Nederland en zelfs in Afrika.
- De overige bruikbare objecten werden verzameld in de pastorie van Kerkom, om van daar via 'Vraag en aanbod' van Parcum een weg te vinden naar andere religieuze of kerkgemeenschappen.
- Een aantal niet meer bruikbare objecten werden vernietigd.

Zodra de herbestemming van alle objecten volledig gerealiseerd is, zal een nieuwe inventaris opgemaakt worden.

Over het kerkenplan was er overleg met de zoneploeg (twee vergaderingen), de kerkfabriek (drie vergaderingen) en de gemeente (meerdere malen overleg tussen kerkfabriek en gemeente). Aangezien het originele kerkenplan reeds verregaand was, was men algemeen van oordeel dat er weinig moest veranderd worden aan de grond van de zaak. Er is wel nagedacht over valorisatie van de kerken bestemd voor de eredienst.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Boutersem en de kerkfabriek H. Maria Boutersem en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van aartsbisdom Vlaams-Brabant en Mechelen-Brussel op **datum**;
- door de gemeenteraad van de gemeente Boutersem op 22/05/2025.

Kerkelijke context

In de voorbije jaren werden op parochiaal vlak de 7 parochies samengevoegd, waardoor ook de 7 kerkfabriek gefuseerd werden tot één Kerkfabriek H. Maria Boutersem. (Ministerieel Besluit van 26/11/2020).

Sedert 1 januari 2016 wordt gewerkt als **Pastorale Zone Sjalom Boutersem**. Dat wil zeggen dat een zoneploeg van vrijwilligers (momenteel 5) samen met de diaken en de pastoor verantwoordelijk zijn voor het beleid van de pastorale zone. De huidige pastoor is E.H. Stefaan Callebaut die ook pastoor is van de pastorale zone St. Ermelindis van Bierbeek en de pastorale zone Emmaüs van Oud-Heverlee.

Sinds 2016 vindt op elke zondag om 11 uur een viering plaats in de **O.-L.-Vrouw Hemelvaartkerk van Verrijck**, die in 2013 door de toenmalige federatieploeg (bestaande uit vertegenwoordigers van alle parochies) en een afvaardiging van de 7 kerkfabrieken aangeduid werd als 'zondagskerk'. In deze kerk vinden alle uitvaarten plaats.

In de **St. Michielskerk van Butsel** vinden op het koor twee vieringen per maand plaats, telkens op de 1ste en de 3de zaterdag om 19 uur. In deze kerk vinden ook doopvieringen plaats op zondagnamiddag. Daarnaast werd deze kerk heringericht met 'belevingstafels' waar al dan niet toevallige passanten, vormelingen, eerste communicanten... materiaal vinden voor geloofsbeleving, inspiratie, troost,...

Er wordt ook rekening gehouden met een aantal 'tradities' uit het verleden zoals processies, Mariavieringen...

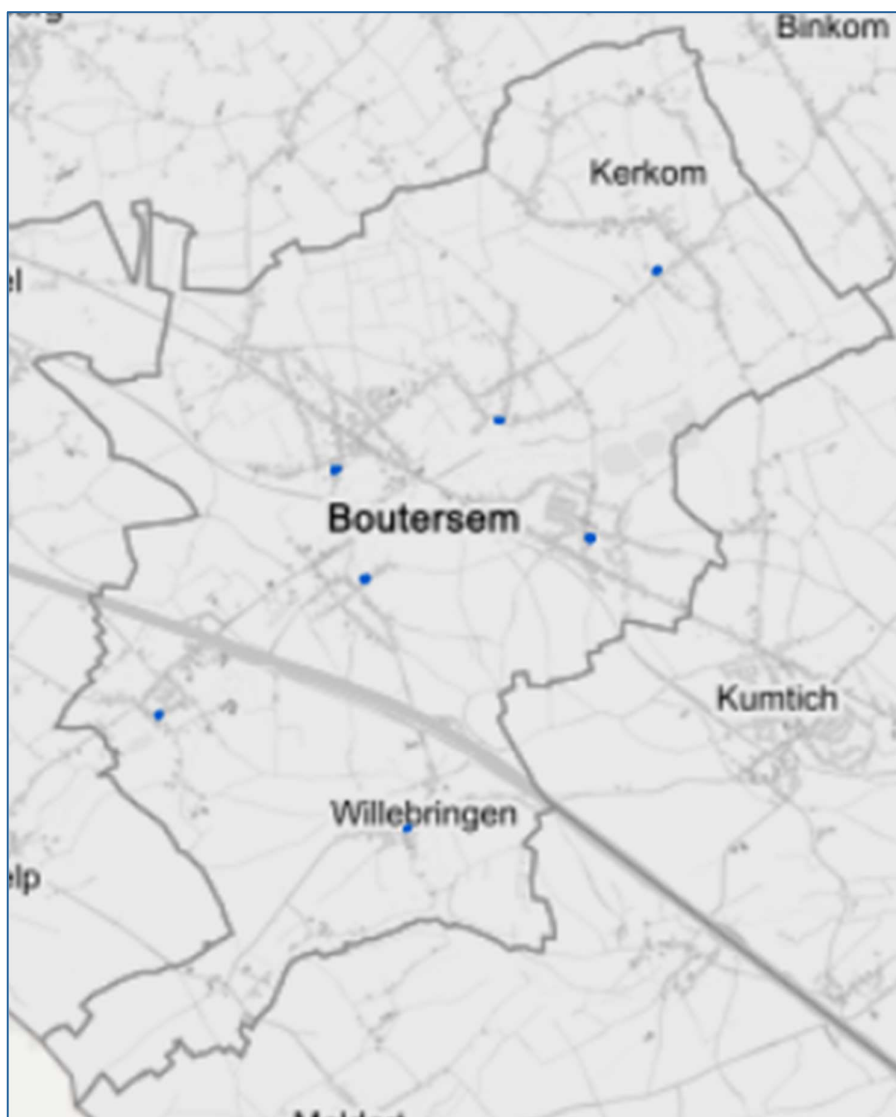
In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

Kaart (gekopieerd vanuit Geo-Vlaanderen) waarop alle kerkgebouwen worden aangeduid (blauwe stip).

Van boven naar beneden

1. **St. Martinuskerk**, Kerkstraat, Kerkom – 24049 C/0153
2. **St. Michielskerk**, Pastoriestraat, Boutersem, Butsel – 24016 B/0101
3. **St. Hilariuskerk**, Brugstraat, Boutersem – 24016 B/0408
4. **St. Annakerk**, Lubbeeksestraat 15, Roosbeek – 24093 B/0285
5. **O.L.V Hemelvaartkerk**, Roosbeeksestraat, Verrijk – 24702 B/0019
6. **St. Remigiuskerk**, Verrijksestraat, Neervelp – 24714 A/0124
7. **St. Pietersbandenkerk**, Willebringsestraat, Willebringen – 24131 A/0691

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. O.L.V. Hemelvaartkerk in Verrijk

2.1.1. Identificatie

Naam: O.L.Vrouw Hemelvaartkerk

Geografische ligging

- Roosbeeksestraat , 3370 Verrijk
- Provincie: Vlaams-Brabant

Verrijk kerk en kerkhof: S ^{ie} B afdeling BOUTERSEM				
Ligging	Aard	Opp. in m²	Perceelsnummer	Eigenaars-identificatie
Roosbeeksestraat +9	Kerk	Totaal 570 m²	24702 B 0019A	Gemeente Boutersem
Roosbeeksestraat	Kerkhof	1.475 m²	24702 B 0018B	Gemeente Boutersem
Opp. in m²		2.045 m²		
Type	parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)			
Stijl	gotiek - Koor en transept (15 ^{de} – 16 ^{de} eeuw) traptoren 14 ^{de} eeuw romaans - Toren (12de eeuw) schip classicistisch 18 ^{de} eeuw sacristie 20 ^{ste} eeuw			

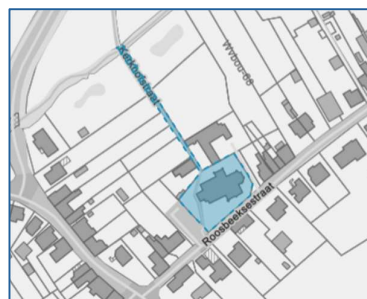
Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Eigenaar: Gemeente Boutersem

Bescherming(en)/vastgesteld

- aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Lucia met kerkhof. Deze vaststelling is geldig sinds 08-10-2021
- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart. Deze bescherming is geldig sinds 28-11-1942
- omvat de aanduiding als beschermd monument Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart met kerkhof. Deze bescherming is geldig sinds 18-02-2011

Type	beschermd	Beschermd
Subtype	monument	
Objectnummer	OB000162	OB001918 /OB001917/OB001918/OB001919
Datum besluit	26 november 1942	18 februari 2011
Datum publicatie besluit	24 februari 1943	4 april 2011
Opmerkingen	Onze-Lieve-Vrouwekerk en aanpalend kerkhof.	Bescherming als monument: het ommuurde kerkhof van de OLV Hemelvaartkerk met inbegrip van de Kerkhofstraat, de Sint Lucia kapel en de pastorie met ommuurde voortuin en volledig ommuurde tuin

Gebruiker

Tot nov 2020 - Parochie O.L.Vrouw Hemelvaart Verrijk (Boutersem), daarna Pastorale zone Sjalom-Boutersem;

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Merkwaardige kerk met schilderachtig volumespel, samengesteld uit een westtoren, drie beuken van drie traveeën op zuilen, een uitspringend transept, en een twee traveeën diep koor met polygonale sluiting. Romaanse toren uit de 12de eeuw; benedenverdieping in verbinding met het schip door een rondboog; deelzuiltjes der galmgaten van de verdieping nog voorzien van kubus kapitelen; kruisribgewelven aangebracht in de 14de-15de eeuw; zuidelijke traptoren aangebouwd in dezelfde tijd; neoromaans portaal. Beuken gescheiden door recente zuilen; middenschip met stucplafond, en klimmend gewelf in de zijbeuken. Deze zouden nog kunnen teruggaan tot einde 18de eeuw (classicistisch).

Gotisch koor en transept uit de 16de eeuw: jaartal 1521 op een pijler ten zuiden van het koor en van 1540 dagtekenende sluitsteen in de zuidkruisarm. Fraaie opstand; zuilen voorzien van kapitelen, die zoals de kraagstenen met loofwerkmotieven verrijkt zijn; bovenpartij opengewerkt door lancetvensters en versterkt door hoge steunberen naar Brabantse wijze; bakstenen gewelfvlakken op zandstenen ribben in het koor.

Moderne sacristie in het zuidoosten. Door recente opgravingen werd het mogelijk de drie smallere, romaanse beuken op pijlers te situeren, die tegen de toren aanleunen.

Mobilair. Op de altaren enkele barokschilderijen (18de eeuw); beeldjes met volkse invloed, onder meer Sint-Sebastiaan in de beuk en Sint-Donatus in het transept (16de en 18de eeuw); barokaltaren (hoofdaltaar

van 1653 en zijaltaren van 1650 en 1654); gotische grafstenen (koor), lambrisering in het koor en achteraan in het schip: renaissancestijl (1648).

Bron: GENICOT L.F., VAN AERSCHOT S., DE CROMBRUGGHE A., SANSEN H. & VANHOVE J. 1971: Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen, Architectuur, Provincie Brabant, Arrondissement Leuven, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 1, Luik.

Auteurs: Genicot, Luc; Van Aerschot, Suzanne; de Crombrugghe, Anne; Sansen, Hadewych; Vanhove,

Jacqueline Datum: 1971

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Aanvullende informatie

Restauratie

In het archief van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) zijn ontwerpplannen bewaard voor de restauratie van de kerk, opgemaakt door Pierre Langerock en gedateerd 29 juni 1899.

Beeldbank Onroerend Erfgoed, collectie Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML), Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Lucia met kerkhof [online], <https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/429526> (geraadpleegd op 13 november 2024).

Auteurs: Vandeweghe, Evert Datum: 26-11-2024

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Ommuurd kerkhof

De kerk wordt omgeven door een ommuurd kerkhof. De ommuring die minstens opklimt tot de 16de eeuw bestaat uit een onderbouw in zandige kalksteen en een bovenbouw in baksteenmetselwerk, afgedekt met betonnen dekplaten. De hoofdtoegang aan westzijde is voorzien van twee gegroefde bakstenen hekpijlers (oorspronkelijk bepleisterd en/of beschilderd) met hardstenen bolbekroning. De klassicerende vormgeving wijst op een 18de-eeuwse origine met enkele recentere aanpassingen. Het smeedijzeren hekken werd verwijderd.

Onroerend Erfgoed, Digitaal beschermingsdossier DB002307, Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart: ommuurd kerkhof en Kerkhofstraat (PAESMANS G. 2009).

Auteurs: Lambein, Sofie Datum: 25-04-2016

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Lucia met kerkhof [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41587> (geraadpleegd op 8 april 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik
Schip	392 m ²	Eredienst
Koor	90 m ²	Eredienst
Sacristie	41 m ²	Eredienst, berging, zekeringenkast, bediening brand- en inbraakdetectie
Portaal met daarboven toren	47 m ²	Hoofdingang; bediening klokken in toegang naar toren

Opbouw

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen
wegens bestemming eredienst blijven de ruimtes onveranderd behouden

Aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen
Vernieuwen elektriciteit (is gedeeltelijk vernieuwd), verwarming en inbouw sanitair

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig; er is een toilet in nabije pastorie
Verwarming	Gas
Verlichting	Spots, Leds
Keukenvoorzieningen	enkel kleine lavabo
Audiosysteem	Vernieuwd in 2020
Beeldscherm(en)	Twee beeldschermen aanwezig, in hoogte verstelbaar
Rolstoeltoegankelijkheid	Rolstoeltoegankelijk, één trede van schip naar koor
Diefstal- en brandbeveiliging	Brand- en inbraakdetectie met meldkamer
Bliksembeveiliging	Vernieuwd in 2023-2024 (bij restauratie gevels en daken)
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

Restauratie gevels, glasramen, daken, toren en kerkhofmuur van 2022-2024
Na inspectie Monumentenwacht (maart 2025) moeten aan aantal zaken bijgewerkt worden vóór de definitieve oplevering.
Het interieur wacht op restauratie.

Financiële gegevens

Geplande investeringen

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2025	Vervanging luidsysteem klokken, deels beschadigd tijdens de restauratiewerkzaamheden, deels versleten.	Ca 11.600	September 2025

Gewenste investeringen

Restauratie interieur: dossier is ingediend bij erfgoed in 2014. Het is wachten tot AOE de premie vrijgeeft.

Exploitatietoelagen en eventuele overschotten/tekorten (zowel vorig als nieuw MJP)

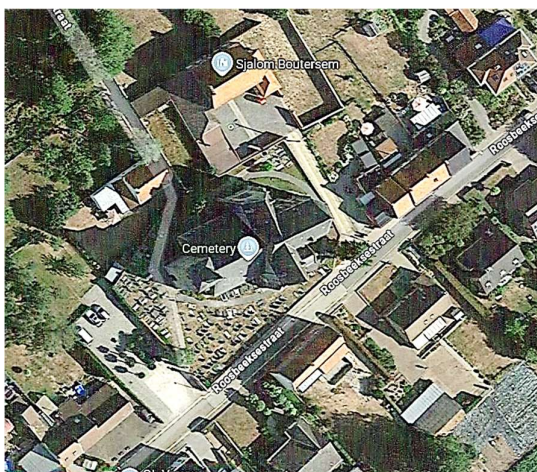
	2019	2020
Toelagen	29 521,50	27 256,00
Overschot/tekort		
Exploitatie	61 181,01	60 856,00
Investerings	0,00	0,00

Vanaf 2021 - Fusie 7 kerkfabrieken op 26/11/2020

	2021	2022	2023	2024	Budget 2025
Toelagen	112 080,83	133 644,46	180 279,56	137 725,71	132 073,70
Overschot/tekort					
Exploitatie	49 623,72	9 897,64	44 193,45	54 939,12	
Investerings	0,00	0,00	129 276,71	3 769,20	
MJP	2026	2027	2028	2029	2030
Toelagen					
Overschot/tekort					
Exploitatie					
Investerings					

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is samen met kerkhof, pastorie en pastorietaan, en St-Lucia kapel een erfgoedkundig beschermde site. Ze leunt aan bij het natuurreservaat De Snoekengracht. Hoewel dit geheel een historische en landschappelijke waarde heeft, ligt de kerk niet in een beschermd dorpsgezicht, noch in een beschermd cultuurhistorisch landschap.

De kerk is omringd door een kerkhof. Hoewel de concessies reeds geruime tijd niet verlengd zijn, tonen de bloemen op Allerheiligen aan dat het kerkhof nog steeds een betekenis heeft in de lokale gemeenschap. Er is beperkte parkeergelegenheid nabij de kerk maar zeker bij grotere vieringen dienen mensen op straat te parkeren. Het station van Verrijck met parking ligt op een 15 minuten stappen, maar wordt in de praktijk nauwelijks gebruikt als alternatieve parking voor de kerk.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik

De kerk is naast de kerk van Butsel bestemd voor de eredienst. Ze wordt daar dus hoofdzakelijk voor gebruikt: wekelijkse vieringen op zondag en op kerkelijke feestdagen, dopen.

Uitvaarten en huwelijken kunnen enkel in deze kerk, vermits de kerk van Butsel daarvoor te klein is.

Aantal wekelijkse kerkgangers wisselt van 50 tot 200 (bij gezinsvieringen)

Bij eerste communie en vormsel: 200 tot 250.

Bij uitvaarten: naargelang de bekendheid van de overledene van 70 tot +300.

Niet-pastoraal gebruik

Sporadisch (een tweetal keren per jaar) wordt ze gebruikt voor een concert, een lezing, open monumentendag (op zondag voor het grote publiek, op vrijdag voor de 3 basisscholen van Boutersem). Er is interesse van Reinoud Van Mechelen ('a nocte temporis') voor concerten die groter publiek bereiken dan de St. Annakerk in Roosbeek.

2.2. St. Michielskerk in Boutersem (Butsel)

2.2.1. Identificatie

Naam: St. Michielskerk

Geografische ligging

- Pastoriestraat, 3370 Boutersem Butsel
- Provincie: Vlaams-Brabant

2

Butsel kerk en kerkhof: S ^{ie} B afdeling BOUTERSEM				
Ligging	Aard	Opp. in m ²	Perceelsnummer	Eigenaar identificatie
Pastoriestraat + 83	Kerk	220	24016 B 0101A	Gemeente Boutersem
Butzel	Kerkhof	1.000	24016 B 0102B	Gemeente Boutersem
Opp. in m ²		1.220		
Type	parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)			
Stijl	Neoclassicisme - romaans			

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Michiel met kerkhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41585> (geraadpleegd op 16 maart 2025).

Historische schets

Opgeheven bij Bisschoppelijk Decreet van 20 september 2020 en opgegaan in de parochie Verrijck, Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart onder de nieuwe naam Boutersem, parochie Heilige Maria. Bevestigd bij Ministerieel Besluit van de Vlaamse Regering van 26 november 2020.

Referentietype: parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)

Referentiestijl: Neoclassicisme en romaans

Eénbeukige ruimte van vier traveeën, waarvan de laatste drie romaans zijn. De westtravee werd samen met de toren in neoclassicistische stijl toegevoegd. Homogeen gemaakt geheel zonder vermeldenswaardige bijzonderheden.

Grotendeels romaans koor: toegemetseld venster en deur aan de noordkant (zuidzijde verborgen door de sacristie). Halfronde apsis, oorspronkelijk romaans, maar hersteld in de 18de eeuw. Vensteropening en kroonlijst op modillons; koorgewelf in fraai stucwerk achter het kruisribgewelf van de rechter koortravee, voorafgegaan door de romaanse triomfboog; romaans altaar.

Mobilair. In het schip, barokbeeldjes met folkloristische invloed: Sint-Laurentius, Sint-Martinus (17de en zelfs 18de eeuw); Louis XV-zijaltaren.

Profiel

Als voormalig eigenkerkje van de sinds begin 12de eeuw vermelde heren van Boutersem, invloedrijke vazallen van de hertogen van Brabant, vormt deze parochiekerk, met haar excentrische ligging, aan de rand van het gehucht, een enige materiële getuige en verwijzing naar de rond 1800 verdwenen, een 300-tal meter verderop gelegen en voorheen de Velpevallei dominerende feodale kasteelsite. Tevens refereert deze kleine plattelandskerk met omliggend kerkhof aan de eeuwenoude, minstens tot de 13de eeuw opklimmende band met de cisterciënzerabdij van Villers-la-Ville, die er het begeavings- en tienden recht bezat. De Sint-Michielskerk van Butsel is een unieke getuige van een klein, landelijk zaalkerkje uit de Romaanse periode.

De parochiekerk is officieel nog in gebruik, maar in praktijk niet meer voor de rooms-katholieke eredienst, tenzij als vertrekpunt van de St. Martinusprocessie.

Gebruiker

Tot nov 2020 - Parochie Sint-Michiel Butsel (Boutersem), daarna Pastorale zone Sjalom-Boutersem;

2.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

De parochiekerk Sint-Michiel was vroeger de Sint-Martinuskapel. Van de éénbeukige ruimte van vier traveeën zijn de laatste drie romaans. De westtravee werd samen met de toren in neoclassicistische stijl toegevoegd.

Bouwgeschiedenis

Het gehucht Butsel, voor het eerst vermeld in 1140 als 'Buthesele', en uitgebouwd op de linker Velpeoever, maakt deel uit van de meer zuidwestelijk, op de as Leuven-Tienen gelegen in de fusiegemeente Boutersem. De ontwikkeling van dit gehucht houdt nauw verband met het feodale kasteel van de heren van Boutersem die tot de meest invloedrijke vazallen van de hertogen van Brabant behoorden. Het kasteel werd rond 1800 volledig afgebroken, niettegenstaande in het reliëf nog duidelijke sporen bewaard bleven. De oudste voorstelling van circa 1650 toont het fraaie barokkasteel zoals het kort voordien werd herbouwd door Jean-

Jacques de Caestre die de baronie Boutersem in 1647 had aangekocht. De middeleeuwse kasteelmotte met vierkante donjon bleef in het nieuwe planconcept bewaard.

Archeologisch onderzoek uit 2009 heeft aangetoond dat de laatmiddeleeuwse motte (circa 1254) van de heren van Boutersem, ter hoogte van de oude Romeinse baan Tongeren-Tienen en een oversteek van de Velpe aan de basis lag van het latere kasteel dat als één van de mooiste van Brabant werd beschouwd. Deze site werd in 2012 erkend als archeologisch erfgoed. Dezelfde figuratieve kaart geeft tevens het oudst gekende zicht op het circa 300 meter meer noordoostelijk gelegen kerkje van Butsel zoals het in 1649 gedeeltelijk werd hersteld. Bedaking en vensters van het koor zijn reeds vernieuwd terwijl van de beuk nog enkel de muren overeind staan. Iets verderop ziet men ook het puin van de oude pastorie. Een figuratieve kaart uit 1661 en de kaart van landmeter Gens uit 1761 waarop de 'de capelle van butsel' eerder schematisch is voorgesteld tonen een vergelijkbaar beeld van de oorspronkelijke omkadering.

Over de vroegste geschiedenis van kerk en parochie is bij de huidige stand van het onderzoek weinig gekend. De meeste gegevens worden dan ook ontleend aan de oudste en meest betrouwbare literatuurbron, de publicatie van de Brusselse archivaris A. Wauters uit 1876. De Sint-Martinuskerk - om verwarring met Kerkom te voorkomen na de gemeentefusie van 1970 omgedoopt tot Sint-Michielskerk - was wellicht in oorsprong het eigenkerkje van de heren van Boutersem. Hiervoor zijn diverse indicaties. Vooreerst is er de inplanting in de onmiddellijke nabijheid van de kasteelsite wat tevens de op het eerste gezicht bevreemdende, perifere ligging aan de rand van de gehuchtsbebouwing, in de overgangszone met het omliggende weide en akkerland verklaart. De nauwe fysieke relatie met het kasteel blijkt ook uit de nog op de Poppkaart (circa 1860) voorgestelde 'Kasteelwegel' die kerk en kasteel rechtstreeks met elkaar verbond. Vervolgens is er het feit dat de kasteelheren er vanouds het bevestigingsrecht, dit is het recht om een bedienaar voor te dragen, bezaten. En ten slotte is er de toewijding aan de heilige Martinus van Tours (circa 316-circa 397), een patroonheilige die men meestal aantreft bij de door de adel op hun domein of in hun castra opgetrokken bedehuizen.

Wellicht tot rond 1600 een onafhankelijke parochie ging Butsel als 'quarta capella' nadien deel uitmaken van de parochie Boutersem. Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw wisselden de pastoors van Boutersem en van Roosbeek elkaar als bedienaar af. Rond 1783 kreeg Butsel een eigen bedienaar en in de loop van de daarop volgende jaren werd de huidige pastorie gebouwd. Ook de gegevens over bouwgeschiedenis van kerk en pastorie blijven vaag en dispaat. Volgens Wauters stortte de kerk met haar bouwvallige houten (?) toren in 1634 grotendeels in en dit als gevolg van een jarenlange verwaarlozing door de tiendheffer, de abdij van Villers-la-Ville. Enkel de muren van het schip en de koorpartij bleven overeind, zoals bevestigd door de hoger vermelde, midden 17de-eeuwse figuratieve kaart. In 1649 werden vensters en bedaking van het koor hersteld met de gezamenlijke bijdragen van kasteelheer, Armentafel en de abdij van Villers. Wat er nadien precies met de rest van de kerk gebeurde en wanneer ze werd heropgebouwd blijft onduidelijk. Wauters spreekt van een zodanige verwaarlozing dat het heilig sacrament er niet langer werd bewaard en dat de doopvont naar Roosbeek verhuisde.

De kerk kreeg uiteindelijk haar definitieve vorm ingevolge het koninklijk besluit van 4 april 1861. Dit voorzag in de uitbreiding met één travee en een ingebouwde westtoren naar ontwerp van provinciaal architect Alexander Van Arenbergh. Volgens sommige bronnen werd tijdens deze bouwcampagne het stenen gewelf vervangen door een houten.

In een recenter verleden, meer bepaald midden jaren 1960 werden er verder niet te preciseren herstellingen uitgevoerd.

Beschrijving

De licht noordoost georiënteerde en parallel met de straat ingeplante kerk van Butsel ligt in de oksel van een straatbocht, te midden van een klein, quasi rechthoekig kerkhof. Aanvankelijk volledig geïsoleerd wordt het kerkhof sinds begin vorige eeuw aan de noordzijde begrensd door enkele woningen opgetrokken op voormalig openbaar domein.

Het qua omvang bescheiden, stilistisch heterogene kerkgebouw is opgetrokken in baksteen en witte natuursteen, voorzien van een natuurleien bedaking. Het vier traveeën tellende eenbeukig schip wordt aan oostzijde voorafgegaan door een iets smaller en lager koor met aanleunende sacristie onder lessenaarsdak; aan westzijde door een brede, één travee diepe voorbouw met ingebouwde vierkante klokkentoren.

De tot de romaanse periode (eind 11de-begin 12de eeuw) opklimmende oostpartij is volledig opgetrokken in natuursteen - overwegend lokale zandige kalksteen met fragmenten ijzerzandsteen en kwartsiet - in een

onregelmatig verband met brede voegen en een licht afgeschuinde plint. Ze omvat een één travee diep, vierkant koor met halfronde apsis onder een doorgetrokken, ingesnoerd zadeldak op natuurstenen modillons. In de noordwand zijn de modillons vervangen door een eenvoudige driuplijst (verdwenen aanbouw?), en zijn er sporen van een dichtgemetseld origineel rondboogvenster alsook van een dichtgemetselde deur. Deze rechthoekige deur met lateiconsooltjes en met aanslag aan de binnenkant zit momenteel verborgen achter de 18de-eeuwse koorlambrisering. De twee grote rondboogvensters met negblokkenomlijsting dateren wellicht uit de 17de eeuw. Ingemetseld in de koorwand zit de hardstenen grafplaat van pastoor Petrus-Johannes Brys († 1843).

De aanleunende, deels in natuursteen en deels in baksteen opgetrokken zuidsacristie is opengewerkt met een laat 18de-eeuws, getaliëd rechthoekig venster met plattebandomlijsting. Ook de 2,5 meter hoge natuurstenen onderbouw van de beukwanden klimt op tot de romaanse periode. De bakstenen bovenbouw met rondboogvensters en muizentandfries alsook de steile bedaking met aandak, vlechtingen en schouderstukken verwijzen naar de wederopbouw na de instorting in 1634. Van rond 1861 dateert de uitbreiding van Van Arenbergh met één travee (conform bouwnaad) en een brede 'westbouw' met ingebouwde vierkante klokkentoren het geheel opgetrokken in baksteen met verwerking van Franse natuursteen. Het brede gevelfront, belijnd door een lage plint, regelmatige hoekkettingen en schouderstukken, is opengewerkt met een geprofileerde rondboogdeur waarboven een eveneens rondbogig doksaalvenster met geprononceerde driuplijst. In dezelfde verticale as een lichtspleet en ten slotte de oprijzende klokkentoren met ingesnoerde spits, galmgaten en torenuurwerk.

De travee-indeling van de eenbeukige binnenruimte wordt bepaald door Dorische pilasters die de gordelbogen opvangen van de gestucte kruisribgewelven met brede ongelede ribben in het koor en smal geprofileerde in de beuk, respectievelijk voorzien van een rozet- en knopvormige sluitsteen. De romaanse triomfboog zorgt voor de scheiding van koor en schip. De apsis wordt in evidentie gesteld door een geribd, halfkoepelvormig gewelf met centraal acanthusbladmotief en een met caissons en rozetten opgehoogde gordelboog. Lunetvormig uitgespaarde, geprofileerde rondboogvensters zorgen voor een rijke lichtinval. Ze zijn voorzien van een eenvoudige glas-lood-loodbeglazing met diagonaal patroon van gekleurd glas. Dit is ook het geval met de identiek afgewerkte beukvensters met hun ter hoogte van de afzaten doorgetrokken sierlijst.

De westwand wordt doorbroken met drie rondboogopeningen die respectievelijk voor de verbinding zorgen met het portaal, de berging en de voormalige doopkapel, nu Sint-Michielskapel. Het bovenliggende doksaal met zwaar geprofileerd en zijdelings afgerond front wordt opgevangen door forse, uitgelengde en neobarok geïnspireerde consoles. Foto-opnamen van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium uit 1975 tonen nog een beschildering met imitatievoegwerk, met ter hoogte van de triomfboog een banderol- of guirlandemotief(?). De bevloering bestaat uit een diagonaal patroon van witte en zwarte natuurstenen tegels. In het koor ligt op een iets hoger niveau een lichtgetinte natuurstenen tegelvloer. De gordingenkap bestaat uit drie kapsanten waarvan twee met ingebeitelde telmerken. Het feit dat ze niet in volgorde staan en de derde ongemerkt bleef wijst op hergebruik. Dit is ook het geval voor de zware houtconstructie van de klokkenstoel.

Meubilair

- hoofdaltaar: portiekaltaar bekroond met kruis op bol, in fronton Heilige Drievoaldigheid onder gedaante van Driehoek, expositietroon bekroond met kruisbeeld op bol waarrond Slang bijt in appel, op deurtje Hostiedragende kelk, op tabernakeldeurtje Lam van Apocalyps, eerste helft 18de eeuw, deels verguld hout.
- zijaltaar (aan de noordkant): portiekaltaar bekroond met kruis, in fronton Heilige Geest onder gedaante duif, midden van de 18de eeuw, (voorheen) gemarmerd hout.
- zijaltaar (zuid): portiekaltaar bekroond met kruis, in fronton voorstelling Godsoog, midden 18de eeuw, (voorheen) gemarmerd hout.
- communiebank, einde van de 18de eeuw, deels vergulde en beschilderde eik (momenteel bewaard op het doksaal).
- koorlambrisering, eerste helft van de 18de eeuw, deels verguld hout.
- doksaal met ingewerkte orgelkast, midden van de 18de eeuw (?), eik.
- preekstoel: tegen klankbord Heilige Geest onder gedaante duif, aan kuip verbonden kruisbeeld, rugbeschoot, eerste helft van de 17de eeuw, klankbord, kuip en console, einde 17de eeuw, eik.
- beeld Heilige Laurentius, tweede kwart van de 16de eeuw, Brabants atelier, gepolychromeerd hout.

- beeld Heilige Ambrosius van Milaan, begin van de 18de eeuw, gepolychromeerd hout.
- beeld Heilige Martinus van Tours, 17de eeuw, gepolychromeerd hout.
- consoles met Engelenkopjes met (voorheen) in cartouche naam heilige, einde 18de eeuw, gepolychromeerd eik.

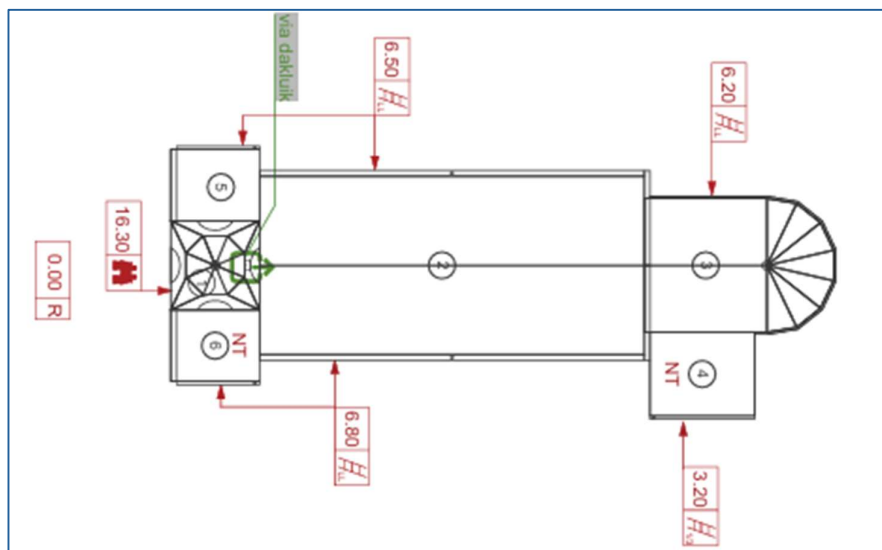
Ongelukkigergwijze werden in het verleden de zijaltaren gedecapeerd en is het meeste meubilair ontsierd door een donkere beitslaag. Daarnaast bezit de kerk een enig bewaard romaans altaar – een rechthoekig metselwerk-massief met natuurstenen altaartafel met eenvoudig randprofiel – momenteel verborgen achter het 18de-eeuwse hoofdaltaar. Tevens beschikt Butsel over een beschermd **orgel** uit de eerste helft van de 18de eeuw. Vermoedelijk is het afkomstig uit de kerk van Vertrijk want in 1845 werd het van de koster van deze parochie aangekocht.

De kerk wordt omringd door een bescheiden kerkhof, toegankelijk via een smeedijzeren hekken en een gekasseide toegang, het geheel omsloten door een beton- en draadafsluiting. De grafstenen zijn meestal van relatief recente datum.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik
Schip	109,73 m ²	Belevingstafels 'Kom en zie'; catechese; tentoonstelling; concert
Koor	30,19 m ²	Erediensten, doopvieringen gelegenheden; infoavonden voor kleine groepen Zekeringenkast, geluidsinstallatie
Sacristie, rechts v/h hoofdaltaar	12,95 m ²	liturgie; berging liturgische benodigdheden; automatische klokbediening
Toren (hoofdingang)	8,65 m ²	ingangsportaal
Chauffageruimte, rechts van de toren	7,06 m ²	verwarming; watermeter; trap naar doksaal en toren
Doopkapel	7,01 m ²	Berging

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen:

Door project "Kom en zie" zijn de ruimtes al functioneel ingedeeld.

Aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen

Elektriciteit en verwarming zijn aanwezig; inbouw sanitair is wenselijk, gezien valorisatie van het gebouw.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig, wel gewenst
Verwarming	Gas
Verlichting	binnenverlichting: lampen, spots, LED halokring op koor
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, Het gebouw is toegankelijk zonder aanpassingen
Diefstal- en brandbeveiliging	Camerabewaking aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig; niet onderhouden
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

Voor een goede instandhouding moeten volgende werken uitgevoerd worden (cfr. Rapport Monumentenwacht uit 2022)

Gehele object

- Verbeter de brandveiligheid van uw gebouw.
- Herhaalinspectie Monumentenwacht > is voorzien in de planning van de kerkfabriek i.o.m. Monumentenwacht.

Dak

- De lekken in de dakbedekking dichten.
- De dakbedekking, goten en regenwaterafvoeren vernieuwen.
- De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de daken verbeteren. Plaats genormeerde ladderhaken.

Dakwaterafvoer

- De beschadigde zinken afvoer vervangen.

Kapconstructie en zolder

- De toegankelijkheid van de torenzolder verbeteren.
 - In 2024 is materiaaltechnisch onderzoek uitgevoerd op de dakconstructie. Op basis daarvan wordt momenteel een dossier voorbereid voor restauratie van daken en zolder.

Draagstructuur en overspanning

- Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen (eventueel vooraf ontroesten).
- Het voegwerk ter plekke van de schouderstukken herstellen.
- De natuurstenen plint herstellen.
- De muren behandelen tegen opstijgend vocht.
- Het baksteenmetselwerk op de torenzolder herstellen.
- Plaats een nieuwe latei in de scheidingsmuur op zolder en voeg de scheuren op.
- De houten gewelven plaatselijk herstellen.

Schrijnwerk en beglazing

- De houten toegangsdeur onderaan herstellen.
- Het houten buitenschrijnwerk regelmatig schilderen.
- De glas-in-loodramen restaureren.
- De binnenste vogelwering verwijderen en de loden bekleding van de galmborden herstellen.

- In een latere fase wordt beslist over de volgende stap in het beschermen van de buitenschil: de restauratie van de glasramen.

Interieur (inspectie in 2006)

Conservatie of restauratie door een deskundig restaurateur

Dringend: De beelden: H. Laurentius, H. Ambrosius van Milaan, H. Martinus van Tours, Twee voetstukken

Op korte termijn: Herstellen van de gebreken aan de lambriseringen in het koor

Op termijn: Herstellen van de afwerklagen op de balusters van het doksaal.

Behandeling door een specialist

De volgende houten voorwerpen moeten behandeld worden tegen een aantasting door kleine klopkever: O.-L.-Vrouwaltaar, Zijaltaar, de balusters van het doksaal, H. Martinus van Tours, de twee voetstukken, de staf en de voet van het processiekruis, de vermelde onderdelen van de preekstoel, bidbank, sokkel en baldakijn, twee sokkels van de beelden,

De oppervlakteschimmels op de volgende houten voorwerpen verwijderen: voorzijde van de altaartombe van het hoofdaltaar, muurbetimmering.

Uitgevoerde restauratiewerken

Er zijn geen restauratiewerken uitgevoerd in de laatste 5 jaar

Jaarlijks wordt het onderhoud van de verwarming, de klokken en de brandblussers uitgevoerd.

Exploitatietoelagen en eventuele overschotten/tekorten (zowel vorig als nieuw MJP)

	2019	2020
Toelagen	12 532,33	25 370,38
Overschot/tekort		
Exploitatie	6 980,89	17 597,01
Investerings	0,00	7 199,50

Financiële gegevens.

Het aanbestedingsdossier voor de restauratie van het dak is momenteel nog in voorbereiding.

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2025-2026-2027	Restauratie dakenstructuur en dak	Eerste raming (incl. btw)	
		Dakwerken	1.093.958,47
		Ereloon	131.275,02
		Totale kost	1.225.233,49
		Subsidiëring AOA	350.000,00
		Restbedrag	875.233,49

In het overleg over het Meerjarenplan moet nog afgesproken worden welk aandeel van het restbedrag gemeente en kerkfabriek op zich nemen.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Kerk met kerkhof situeren zich aan de rand van de kern van Butsel. Dat komt omdat het deel uitmaakte van het kasteel van de heren van Boutersem, dat rond 1800 verdwenen is.

Aan de overkant van de straat staat de pastorie uit 1784 met ommuurde voortuin en gedeeltelijk ommuurde tuin.

Kerk en kerkhof, pastorie met ommuurde voortuin en tuin werden met besluit van 17 maart 2011 als monument beschermd. De pastorie is inmiddels verkocht. De concessies op het kerkhof worden reeds geruime tijd niet meer verlengd maar de bloemen op Allerheiligen tonen aan dat het kerkhof nog steeds een emotionele betekenis heeft voor de lokale gemeenschap.

Op het pastorieplein recht tegenover de kerk is er beperkte parkeergelegenheid maar bij drukke vieringen dienen mensen op straat te parkeren.

Een weg langs de kerk biedt toegang tot de achterliggende Velpevallei met wandelgelegenheid en historische resten van de castellumsite. De kerk maakt evenwel geen deel uit van een beschermd dorpsgezicht of beschermd cultuurhistorisch landschap.

De kerk wordt niet bediend door openbaar vervoer. Nabij de kerk stopt weliswaar de marktbus naar Tienen maar dit heeft geen betekenis voor de ontsluiting van de kerk met openbaar vervoer.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik

Sinds november 2020 (fusie van de parochies en de kerkfabrieken) is de kerk in gebruik door Pastorale zone Sjalom-Boutersem:

- misviering op 1ste en 3de zaterdagavond;
- doopvieringen op zondagnamiddag;
- gelegenhedsdiensten, bv. vredeswake
- infoavonden voor ouders dopelingen, communicanten, vormelingen
- catechesemomenten aan de belevingstafels
- project 'Kom en zie' met steun van Space for grace, waardoor de kerk tijdens de dag open is voor het publiek; belevingstafels bieden inspiratie, mogelijkheden tot participatie en uitwisseling.

Niet-pastoraal gebruik

Sporadisch wordt de kerk gebruikt voor tentoonstellingen (bv. Kunstroute van de gemeente Boutersem), concerten (bv. muzikale wandelingen 'a nocte temporis' van Reinoud Van Mechelen).

2.3. St. Annakerk Roosbeek

2.3.1. Identificatie

Naam: St. Annakerk

Geografische ligging

- Lubbeeksestraat 15 3370 Roosbeek
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdomein: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Eigenaar: Gemeente Boutersem

Bescherming(en)/vastgesteld

Type	beschermd
Subtype	monument
Objectnummer	OB000164
Datum besluit	5 januari 1973
Datum publicatie besluit	20 juni 1973
Einddatum	

Opmerkingen	Het orgel werd in 1973 beschermd samen met de kerk en gerestaureerd in de periode 1979-1983. De buitenzijde van de kerk werd gerestaureerd in 2009-2010.
-------------	---

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Anna; deze vaststelling is geldig sinds 08-10-2021
- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Sint-Anna; deze bescherming is geldig sinds 05-01-1973

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Anna* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41605> (geraadpleegd op 8 april 2025).

2.3.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Gebouw van het basilicale type met ingebouwde westtoren en koor uitlopend op een vijfzijdige apsis. Noordsacristie uit kalkzandsteen opgetrokken gelijktijdig met het koor (spitstongewelf) en moderne zuidersacristie. Vierkante gotische toren van kalkzandsteen (einde 14de eeuw?) met drie verdiepingen en een uitgelengde spits uit de 18de eeuw. Semi-octogonaal traptorentje aan de noordzijde. Zeer hoge benedenverdieping (heden verlaagd) in verbinding met de beuk en afgedekt met een plafond. Neogotisch portaal in de voorgevel.

Neogotische beuken gebouwd van baksteen naar ontwerp van A. Van Arenbergh (1855).

Smal gotisch koor van kalkzandsteen voorzien van steunberen van het Brabantse type (circa 1500); twee moderne steunberen aan de koorsluiting. Twee vensteropeningen aan de oostzijde en derde, dichtgemetseld raam in de zuidmuur. Kruisribgewelf klaarblijkelijk aanzienlijk aangepast tijdens midden 19de eeuw.

Mobilair. Sint-Anna in de zuidzijbeuk en Sint-Niklaas in de doopkapel (16de en 17de eeuw). Classicistisch meubilair en lambrisering (18de eeuw), onder meer twee zijaltaren en kansel met Louis XVI-inslag laatstgenoemde op de kuip gedateerd 1745. Tegen de koorsluiting, grote grafsteen van R. de Novarra (+ 1651) en zijn echtgenote G. Van Loen (+ 1673).

Bron: GENICOT L.F., VAN AERSCHOT S., DE CROMBRUGGHE A., SANSEN H. & VANHOVE J.

1971: *Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen, Architectuur, Provincie Brabant, Arrondissement Leuven*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 1, Luik.

Auteurs: Genicot, Luc; Van Aerschot, Suzanne; de Crombrugghe, Anne; Sansen, Hadewych; Vanhove, Jacqueline Datum: 1971

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)

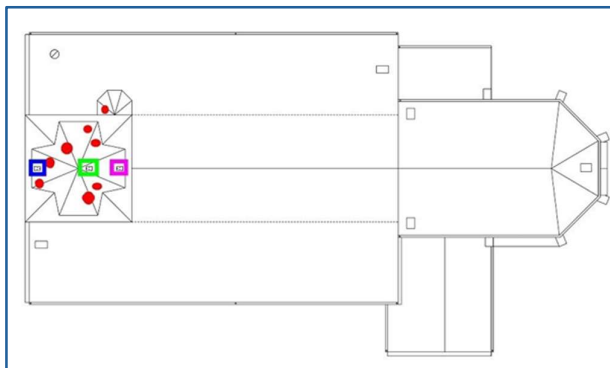
Voor de binnenrestauratie van de kerk is een vooronderzoek verricht dat erfgoed zal gebruiken om in overleg aan te geven wat en hoe er zal gerestaureerd worden.

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Anna* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41605> (geraadpleegd op 5 april 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik - beschrijving
Ingang	14,22	
Portaal	11,61	
Schip	182,38	
Koor	50,23	
Sacristie	28,80	
Crypte (gelijkvloers)	13,05	
Doopkapel	17,65	
Stookkamer + traphal	16,32	

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen:

Herbestemming tot kerkelijk museum en cultuurgebouw waarbij de bestaande ruimtes onveranderd behouden blijven.

Voorzieningen

Sanitair	1 wc en lavabo in de sacristie
Verwarming	gas
Verlichting	Spots, LEDs, halogeen
Keukenvoorzieningen	Enkel spoelbak is doopkapel
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Rolstoeltoegankelijk; binnen één trede van schip naar koor
Diefstal- en brandbeveiliging	Inbraak- en branddetectie.
Bliksembeveiliging	Niet aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

In 2012 werd de restauratie van de kerk voltooid. Naast een nieuw dak werden verstevigingswerken aan de toren uitgevoerd. De buitenmuren werden opnieuw gevoegd. De (glas-) ramen werden gerestaureerd. Scheuren in de toren en sacristie werden hersteld. De kerkhofweg rondom de kerk werd heraangelegd. De afwatering van het hemelwater werd afgeleid naar de vijver van de pastorietaan. De grafzerk van Rudolphe van Navarra werd gerestaureerd. In mei 2015 werd het materiaaltechnisch vooronderzoek afgerond dat moet dienen voor de binnen restauratie van de kerk.

Samenvatting rapport Monumentenwacht 2021

Gehele object

Herhaalsinspectie monumentenwacht. > in planning met Monumentenwacht

Dak

Herstel de gebreken aan de dakbedekking van de toren.

Vernieuw de dakluiken. > 1 dakluik is vernieuwd

De ladderhaken op de torenspits vervangen door genormeerde staphaken.

Dakwaterafvoer

De goten en regenwaterafvoeren minstens éénmaal per jaar en na een hevige storm of regenbui leegmaken.

Het afschot van de hanggoot aanpassen.

Kapconstructie en zolder

De aantasting door houtborende insecten in de torenspits aanpakken.

De zolders regelmatig reinigen.

De toegankelijkheid van de torenspits verbeteren: plaats houten bordessen bovenop de balkenkruisen.

De loopbruggen verlengen tot aan de dakluiken.

Draagstructuur en overspanning

Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig ontroesten, reinigen, schilderen.

Schrijnwerk en beglazing

De ramen van de berging in orde stellen.

Het houten buitenschrijnwerk regelmatig schilderen.

Beschadigde glasruitjes vervangen. > is uitgevoerd in 2025.

Technische installatie

Elektrisch isoleren en waterdicht maken van contactdozen en de leidingen. > gerealiseerd in 2024.

Site en omgeving

De gebreken aan de verharding rondom de kerk herstellen.

De muurafdekking van de kerkhofmuur herstellen.

Uitgevoerde restauratiewerken

Er zijn geen restauratiewerken uitgevoerd in de laatste 5 jaar

Jaarlijks wordt het onderhoud van de verwarming, de klokken, de brand- en inbraakdetecties en het orgel uitgevoerd.

In een latere fase wordt beslist over het vervangen van de verwarmingsketel, de aanpak van het opstijgende vocht, het schilderen van de plafonds.

Financiële gegevens (optioneel)

Geplande investeringen (*schematisch overzicht van grote werken aan de kerk die moeten gebeuren en waar consensus over is tussen gemeente en centraal kerkbestuur/kerkfabrieken*)

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2025	Restauratie orgel, bestek is klaar, nog aan te besteden	Raming 30.000 excl. BTW= Subsidie 70% = 21.000	Gunning wordt eind mei 2025 verwacht.

Gewenste investeringen

- Schilderen plafond – muren
- Aanpak opstijgend vocht
- Toiletten voor publiek
- Vervangen stokoude verwarmingsketel

Exploitatietoelagen en eventuele overschotten/tekorten (zowel vorig als nieuw MJP)

	2019	2020
Toelagen	38 466,22	53 152,00
Overschot/tekort		
Exploitatie	205,83	0,00
Investerings	0,00	0,00

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk leunt aan bij een publiek toegankelijke pastorietauin, die zal uitgebreid worden met vallei van Kleinbeek/Moergracht. In de pastorietauin ligt verder de voormalige pastorie, met o.m. een kinderkribbe. In de nabije omgeving van de kerk liggen verder de vrije basisschool de Mozaïek en chirolokalen. Deze combinatie biedt het potentieel om de kerk te laten groeien in een functie als cultuurhistorisch hart van het dorp Roosbeek, versterkt door het landschap. Ze vormt evenwel geen deel van een beschermd dorpsgezicht of beschermd cultuurhistorisch landschap.

De concessies op het kerkhof zijn reeds geruime tijd niet meer verlengd. De bloemen op Allerheiligen tonen aan dat het kerkhof nog steeds een emotionele waarde in het dorp heeft.

Nabij de kerk is er beperkte parkeergelegenheid op het kerkplein. Gezien de ligging in het centrum van het dorp worden activiteiten in de kerk ook veelal gefrequenteerd door voetgangers en fietsers. In theorie kan de kerk bereikt worden via de bus op de hoofdlijn Leuven-Tienen. In de praktijk wordt hier evenwel weinig gebruik van gemaakt.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Deze kerk is niet meer bestemd zijn voor de eredienst. Bij notariële akte werd vastgelegd dat de gemeente eigenaar is van het gebouw en dat het kerkbestuur wordt aangeduid als beheerder en gebruiker.

De kerk heeft momenteel een **museale en socio-culturele functie**.

In de **museale functie** bewaart de kerkfabriek in de kerk van Roosbeek het religieus roerend erfgoed van de andere gedesaffekteerde kerken en voorziet ze voor de meest waardevolle stukken ook een museale opstelling. Hiervoor werden reeds verschillende aankopen gedaan, zoals vitrinekasten, tentoonstellingspanelen, groot beeldscherm, luchtbevochtiger en -ontvochtiger...

Naast deze opdracht en bestemming worden er, op schaal van en in overleg met de gemeente, ook **cultureel-maatschappelijke projecten** op maat van de gemeente georganiseerd. Deze opdracht werd door de kerkfabriek uitbesteed aan de vzw Hannah Acteum.

Sinds 10 september 2023 zijn er in de herbestemde kerk van Roosbeek 6 klassieke concerten, 2 Open Monumentendagen, 6 lezingen/infoavonden/conferenties, 2 folkconcerten, 2 Sterren Kijkenavonden, 2 kunstroutes van Boutersem, 4 tentoonstellingen en een Kerstconcert doorgestaan meestal gratis of aan zeer democratische toegangsprijzen. Op onze website www.hannah-acteum.be kan u in de fotogalerij de evenementen bekijken.

De art. 4, 4/7, 4/8 en 4/9 van het decreet van 07 mei 2004, bepalen de verplichtingen van de kerkfabriek over de roerende goederen die haar eigendom zijn en die, door overdracht van rechtswijze, haar eigendom worden. Deze decretale opdracht gekoppeld aan de, door de gemeente, gestelde erkenning van de kerkfabriek als beheerder en gebruiker van de kerk van Roosbeek houdt in dat de gemeente akkoord gaat dat de beheerende kerkfabriek, conform art.33 van het decreet van 07 mei 2004, de kosten de van onderhoud, gebruik en restauraties in het meerjarenplan mag opnemen.

Inrichting en restauratie zal in overleg met de eigenaar, in casu de gemeente, gebeuren.

2.4. St. Hilariuskerk Boutersem

2.4.1. Identificatie

Naam: St. Hilariuskerk

Geografische ligging

- Brugstraat 3 3370 Boutersem
- Provincie: Vlaams-Brabant

Boutersem kerk en kerkhof : S ^{ie} B afdeling BOUTERSEM				
Ligging	Aard	Opp. in m²	Perceelsnummer	Eigenaar identificatie
Brugstraat 1	kerk	450	24016 B 0408A	Gemeente Boutersem
Boutersem	Kerkhof	1.170	24016 B 0409A	Gemeente Boutersem
Opp. in m²		1.620		
Type	parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)			
Stijl	Neoclassicisme			

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Eigenaar: Gemeente Boutersem

Bescherming(en)/vastgesteld

Type	gedeeltelijk beschermd
Subtype	monument
Objectnummer	OB000170
Datum besluit	23 januari 1981
Datum publicatie besluit	4 april 1981
Opmerkingen	Bescherming van het orgel.

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Hilarius; Deze vaststelling is geldig sinds 08-10-2021
- omvat de aanduiding als beschermd monument Parochiekerk Sint-Hilarius: orgel. Deze bescherming is geldig sinds 23-01-1981

Beschrijving

Neoclassicistisch gebouw naar ontwerp van A. Van Arenbergh (1843).

Bron: GENICOT L.F., VAN AERSCHOT S., DE CROMBRUGGHE A., SANSEN H. & VANHOVE J.

1971: *Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen, Architectuur, Provincie Brabant, Arrondissement Leuven*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 1, Luik.

Auteurs: Genicot, Luc; Van Aerschot, Suzanne; de Crombrugghe, Anne; Sansen, Hadewych; Vanhove, Jacqueline Datum: 1971

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Aanvullende informatie

Het oudste deel van het orgel gaat terug tot het einde van de 17de of het begin van de 18de eeuw. Zowel in 1843 als in 1907 werd het orgel getransformeerd. Vooral de tweede transformatie, vermoedelijk uitgevoerd door de orgelbouwersfamilie Joris, was ingrijpend.

FAUCONNIER A. & ROOSE, P. 1977: *Het historisch orgel in Vlaanderen: een inventaris van het orgelbezit per geografische eenheid*, deel IIb, arrondissement Leuven, Brussel.

Auteurs: Lambein, Sofie Datum: 25-04-2016

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Hilarius* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41583> (geraadpleegd op 5 april 2025).

2.4.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

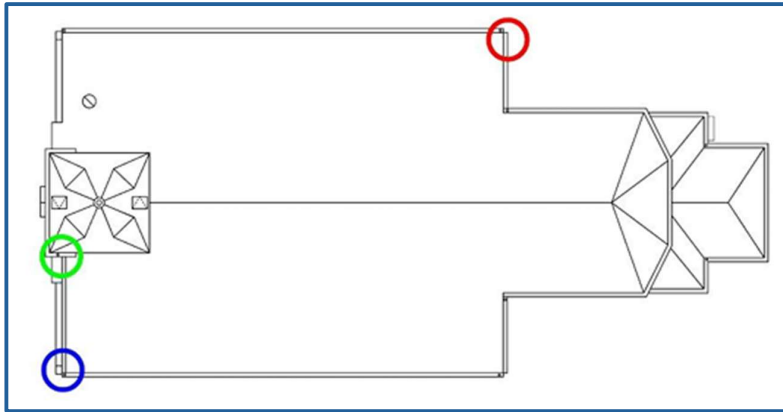
De kerk werd in 1843 in neo-classicistische stijl gebouwd door de architect Alexander Van Arenbergh (*12.09.1799). De kerk is gelegen aan een plein aan de Dorpsstraat met rond de kerk een ommuurd kerkhof. Het gebouw bestaat uit een ingebouwde westtoren, een schip met vier traveeën en een driezijdig gesloten koor met één travee. De ongelede toren heeft aan iedere zijde een rondboogvormig galmgat en wordt gedekt door een ingesnoerde naaldspits. De toren heeft drie bouwlagen met een ingang, beukvenster (doksaaalverlichting), galmgaten en torenspits. In de westgevel bevinden zich drie rondboogvensters en rechthoekige portaal heeft een fronton. Het schip en het koor hebben beiden rondboogvensters, geen steunberen, maar wel hoekblokken. Tegen de oostgevel is de sacristie aan gebouwd. De sacristie bevindt aan de oostzijde en bevat overwegend 19de-eeuws meubilair. De kerk is de parochiekerk van het dorp en is gewijd aan Sint-Hilarius, de patroonheilige van Boutersem.

De parochiekerk is niet meer in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst.

c) Beschrijving architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik - beschrijving
Schip	228,54 m ²	
Koor	59,84 m ²	
Sacristie + kleine berging	17,84 m ²	berging liturgische benodigdheden
Portaal	8,10 m ²	Links van het portaal bevindt zich een CV-ruimte (toegankelijk vanuit het portaal) en de St. Jozefskapel (toegankelijk vanuit de kerk. Rechts van het portaal bevindt zich de traphal (toegankelijk vanuit het portaal) en de rouwkapel (toegankelijk vanuit de kerk).
CV-ruimte	12,15 m ²	
Traphal naar eerste verdieping	12,15 m ²	
Rouwkapel	20,25 m ²	
St. Jozefskapel	20,25 m ²	(ook gebruikt als berging)
Doksaal	10,00 m ²	Met beschermd orgel en luidsprekerskast
Traphal naar zolder	4,36 m ²	
Traphal naar gelijkvloers en zolder	4,36 m ²	
Berging achter orgel	6,08 m ²	

Aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen

Elektriciteit en verwarming aanwezig, andere te realiseren voorzieningen zijn afhankelijk van de aard van de herbestemming.

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen:

Herbestemming die in het kader van het proces van aanpak zal bepaald worden.

Door de aanwezigheid van een kerkhof rond de kerk is uitbreiding in feite geen optie.

Deelruimtes creëren is hier een mogelijkheid mits tussenwand en 2 nieuwe ingangen in de zijbeuken en aanpassingen aan de nutsvoorzieningen.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	Gas Gasbrander Weishaupt Vertoont slijtage
Verlichting	Spots, TL, ...
Keukenvoorzieningen	Enkel lavabo in sacristie
Audiosysteem	Vertoont slijtage
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Wegens 2 treden momenteel niet toegankelijk. Daar deze treden rechtstreeks op straat uitkomen is de toegankelijkheid voor andersvaliden alleen te realiseren via een nieuw te creëren ingang in de zijbeuken. Binnen één trede van schip naar koor.
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Niet aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

Samenvatting advies Monumentenwacht (inspectie 2017).

- De uilenbak laten nakijken: verbeter de aansluiting tussen de bak en het stellinggat (invliegopening).
- De asbestproblematiek in het gebouw aanpakken.
- Dak. De dakbedekking regelmatig nakijken. Laat uitgeschoven leien tijdig herstellen.
- Dakwaterafvoer. De gebreken aan de afvoeren herstellen.
- De goten en regenwaterafvoeren minstens eenmaal per jaar controleren en leegmaken.
- Kapconstructie en zolder. De zolders reinigen. De kapconstructie plaatselijk herstellen. De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de zolders verbeteren.
- Draagstructuur en overspanning. De stellinggaten in het muurwerk dicht.
- Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen.
- Schrijnwerk en beglazing. Het houten buitenschrijnwerk regelmatig schilderen. De gebreken aan de glas-in-loodbeglazing aanpakken.
- Afwerking en inrichting. De afwerklagen op het gewelf vernieuwen. Reinig eerst de bovenzijde van de gewelven.
- Site en omgeving. De bestrating rondom de kerk herstellen/vernieuwen. De ommuring en het hekwerk herstellen.

Uitgevoerde restauratiewerken

Er zijn geen restauratiewerken uitgevoerd in de laatste 5 jaar

Jaarlijks wordt het onderhoud van de verwarming en de klokken uitgevoerd.

Exploitatietoelagen en eventuele overschotten/tekorten (zowel vorig als nieuw MJP)

	2019	2020
Toelagen	22 879,73	17 985,86
Overschot/tekort		
Exploitatie	11 077,06	14 986,79
Investerings	600,00	600,00

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen nabij het dorpsplein en het station van Vervik waardoor er parkeergelegenheid is. Gezien de nabijheid van polyvalente jeugdlokalen, het voorlopige gebruik door de Dansschool Yaeda en de neiging van mensen om zich zo dicht mogelijk te parkeren kan er niettemin op piekmomenten parkeerdruk ontstaan.

De gemeente heeft de intentie het dorpsplein te renoveren door groenelementen aan te brengen. Ook staan een aantal historische elementen op het dorpsplein, zoals dorpspomp alsook herdenkingspanelen voor Slag bij Boutersem (1831). De concessies op het kerkhof worden reeds geruime tijd niet meer verlengd maar de bloemen op Allerheiligen tonen dat het kerkhof nog steeds een emotionele waarde heeft. Ook is er een oorlogsmonument voor WO1 en is er een oorlogsgraf (WO II).

De kerk maakt geen deel uit van een beschermd dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap.

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt niet meer gebruikt voor de eredienst.

Sinds corona is er op vraag van de gemeente een gebruiksovereenkomst met een lokale sportvereniging (Dansschool Yae'da), die er danslessen voor kinderen en volwassenen organiseert.

2.5. St. Martinuskerk in Kerkom

2.5.1. Identificatie

Naam: St. Martinuskerk

Geografische ligging

- Kerkstraat 18, 3370 Kerkom
- Provincie: Vlaams-Brabant

Kerkom kerk en kerkhof: Sie C afdeling BOUTERSEM				
Ligging	Aard	Opp. in m²	Perceelsnummer	Eigenaar identificatie
Kerkstraat 18	Kerk	370	24049 C 0153	Gemeente Boutersem
Boschkant	Kerkhof	1.150	24049 C 0152B	Gemeente Boutersem
T Dorp	Kerkhof	140	24049 C 0150D	KF H. Maria Boutersem
Opp. in m²		1.660		
Type	parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)			
Stijl	classicisme - romaans Toren met romaanse kern geïntegreerd in een classicistisch gebouw.			

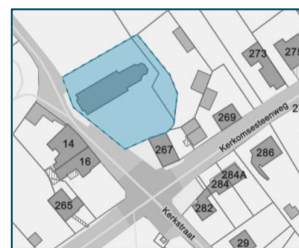
Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Eigenaar: Gemeente Boutersem

Bescherming(en)/vastgesteld

Type	gedeeltelijk beschermd
Subtype	
Objectnummer	OB000168
Datum besluit	23 januari 1981
Datum publicatie besluit	4 april 1981
Opmerkingen	Bescherming van het orgel

Vastgesteld bouwkundig erfgoed van 08-10-2021 tot heden

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Martinus* [online],
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/114962> (geraadpleegd op 6 februari 2025).

Historische schets

Opgeheven bij Bisschoppelijk Decreet van 20 september 2020 en opgegaan in de parochie Verrijck, Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart onder de nieuwe naam Boutersem, parochie Heilige Maria. Bevestigd bij Ministerieel Besluit van de Vlaamse Regering van 26 november 2020.

Referentietype: parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)

Referentiestijl: Classicisme

Geveltoren met romaanse kern geïntegreerd in een gewoon classicistisch gebouw opgetrokken uit bak- en zandsteen van 1783; toren uit de tweede helft van de 13de eeuw.

Profiel

De kerk dateert van 1783-1787. Het heeft een eenbeukig classicistisch schip, en een zandstenen toren van het begin van de 18de eeuw. Er zijn sporen bewaard van gallo-romeinse bewoning op deze plaats.

De parochiekerk is officieel nog in gebruik, maar in praktijk niet meer voor de rooms-katholieke eredienst, tenzij als vertrekpunt van de St. Martinusprocessie.

Gebruiker

Tot nov 2020 - Parochie Sint-Martinus, Kerkom [Boutersem]

Vertrekpunt processie: Sint-Martinusprocessie, Kerkom [Boutersem] (-ca. 1972 ; 1976-)

[Sint-Martinusprocessie Kerkom | Tradities, gebruiken, praktijken, kennis en vaardigheden](#)

2.5.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Bouwgeschiedenis

De kerk dateert van 1783-1787. Het heeft een eenbeukig classicistisch schip, en een zandstenen toren van het begin van de 18de eeuw. Er zijn sporen bewaard van gallo-romeinse bewoning op deze plaats.

Meubilair. Schilderij met voorstelling van Calvarie met late renaissance-inslag (begin 17de eeuw); een paar beelden (volkskunst, 18de eeuw); altaren uit de 17de en 18de eeuw.

De eerste kerk werd gebouwd in het begin van de dertiende eeuw, op de fundamenteën van een ouder heiligdom waarvan geen resten meer bestaan. Het was een kleine Romaanse kerk met drie beuken. Alleen de toren is nog oorspronkelijk.

De toren is opgetrokken uit kwartsiet van Overlaar, zoals men thans nog kan zien op de tweede verdieping van de zijgevels. Eveneens bewaard aan de binnenzijde zijn het Romaanse gewelf boven het portaal en een grote Romaanse boog aan de linkerkant, waaronder zich de oorspronkelijke ingang bevond.

In het begin van de zestiende eeuw werd de kerk wat vergroot. Het dak van de Romaanse toren werd vervangen door een gotische torenspits.

In de periode 1783-1787 werd de kerk weer afgebroken op de toren na. Een nieuw eenbeukig schip werd tegen de toren aangebouwd in baksteen.

Op het einde van de negentiende eeuw wordt de westgevel van de toren gerestaureerd. Uit die tijd dateert ook het perron en de dubbele toegangstrap (1892) alsook de ringmuur van het kerkhof. In 1965 onderging het interieur een grondige restauratie. Jaarlijks gaat op de vierde zondag van September de Martinusprocessie uit met meer dan 100 figuranten.

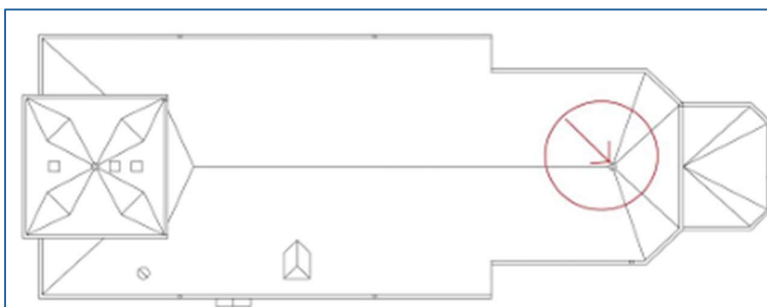
In 2021 werd een traject doorlopen van waardering en herbestemming van de roerende objecten van de kerk, hetgeen uitmondde in een herbestemmingsplan. Tijdens het traject werd in oktober 2021 een participatiemoment georganiseerd, waarbij alle objecten in de kerk tentoongesteld werden voor het brede publiek. Wie dat wenste kon ook zij/haar waardering uitdrukken.

De herbestemming van de objecten moet nog uitgevoerd worden. Een aantal waardevolle objecten werden reeds overgebracht naar de St. Annakerk van Roosbeek, in het kader van haar herbestemming: museum en depot.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik – beschrijving
Schip	210 m ²	Enkel in gebruik bij start processie
Koor	81 m ²	Idem
Sacristie	15 m ²	Idem
Portaal onder de toren	40 m ²	devotie, er worden kaarsjes gebrand
Doopkapel	6 m ²	Geen
Traphuis	6 m ²	
Berging en chauffage	12 m ²	

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen:

Door de aanwezigheid van een kerkhof rond de kerk is uitbreiding in feite geen optie.

Omwille van de vele trappen aan de kerk is een actief gebruik van deze kerk geen evidentie en zijn er ook weinig opties tot afsplitsen in deelruimtes.

Aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen

Elektriciteit en verwarming aanwezig, andere te realiseren voorzieningen zijn afhankelijk van de aard van de herbestemming.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	Gas, vernieuwd in 2010
Verlichting	binnenverlichting: lampen, spots, geen LED of halogeen
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Niet wegens een grote trappenpartij. Toegankelijkheid kan alleen gerealiseerd worden door een deel van het kerkhof te gebruiken voor aanleg van een hellende toegangsweg
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig; niet onderhouden
Gsm-operatoren	Aanwezig in toren

Bouwfysische toestand

Samenvatting rapport Monumentenwacht (inspectie in 2024)

Het gebouw geeft een gezonde indruk. Maar...

- De leien zijn asbestverdacht, de dakbedekking zal vernieuwd moeten worden tegen 2034.
- De zolders zijn vlot bereikbaar voor inspectie en onderhoud, de daken zijn niet voorzien van genormeerde veiligheidsvoorzieningen.
- De dakbedekking is oud en verweerd, plaatselijk herstel is nodig om de dakbedekking dicht te houden in afwachting van restauratie. Let op: de vezelcementleien zijn asbestverdacht.
- De dakwaterafvoer is verweerd, het zink is plaatselijk geperforeerd, de pvc-afvoeren worden broos.
- De houten kapconstructie verkeert in goede staat.
- Het opgaand muurwerk in bak- en natuursteen verkeert in goede staat. Enkele plaatselijke ingrepen zijn aanbevolen. Dicht alle openingen waarlangs dieren de zolder kunnen bereiken.
- Houten schrijnwerk heeft het nodige onderhoud nodig. De sterk aangetaste exemplaren hebben nood aan herstel of vervanging.
- Ter plaatse van de klokkenstoel is het zuidelijk galmgat voorzien van een duiventil. Deze wordt niet langer gebruikt en biedt nog wel toegang aan duiven, met alle gevolgen van dien. Verwijder de oude duiventil en sluit de openingen af naar analogie met de andere galmgaten.

Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:

Er zijn geen restauratiewerken uitgevoerd in de laatste 5 jaar

2019 Vernieuwing rond torenraam

2017-2018 Vervanging ramen sacristie, bergruimte en trapzaal; herstelling aan leien en loden slabben van de toren

Jaarlijks wordt het onderhoud van verwarming, klokken en brandblussers gedaan.

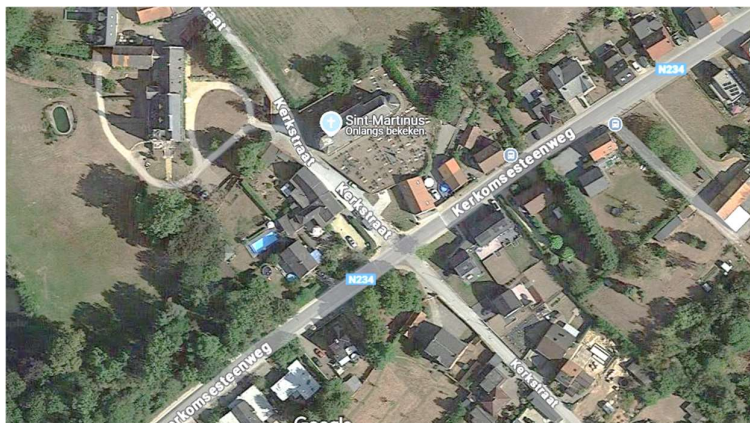
Tot 2015: was er regelmatig onderhoud van het orgel.

Exploitatietoelagen en eventuele overschotten/tekorten (zowel vorig als nieuw MJP)

	2019	2020
Toelagen	13 470,30	9 881,96
Overschot/tekort		
Exploitatie	-974,77	506,87
Investerings	2 766,07	2 758,27

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen op een hoogte waardoor ze enkel met een trap bereikbaar is. Bij een eventuele

herbestemming zal toegankelijkheid een probleem vormen. Op het kerkplein is een oorlogsmonument. De gemeente heeft het kerkplein aangepast met een klein groenperk en een boekenruilkast. De concessies op het omringende kerkhof zijn vervallen maar de bloemen op Allerheiligen tonen dat het nog steeds een emotionele waarde heeft. De kerk is niet bediend door openbaar vervoer en in de onmiddellijke omgeving is slechts beperkte

parkeergelegenheid. Op enkele honderden meters bevindt zich de Boerenzaal (=gemeentelijk buurthuis). Dit is verbonden met de kerk via een weg in privébezit met recht van doorgang voor wandelaars en

fietzers. Langs de overkant van de Kerkomsesteenweg ligt de pastorie met kleine pastorietain. Dit gebouw is privé-eigendom van de kerkfabriek. Als vertrekpunt van de jaarlijkse processie heeft de kerk nog steeds een betekenis in het dorp.

De kerk maakt geen deel uit van een beschermd dorpsgezicht op beschermd cultuurhistorisch landschap.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Momenteel wordt het gebouw weinig gebruikt.

Eenmaal per jaar start hier de St. Martinusprocessie met een gebedsdienst. De processie kent een grote toeloop.

Eenmaal per jaar wordt het gebruikt als tentoonstellingsruimte voor de 'Kunstroute', georganiseerd door de gemeente en de lokale amateurkunstenaars. Een enkele keer wordt het gebouw gebruikt als ene van de locaties in een muzikale wandeling met mini-concertjes.

2.6. St. Pietersbandenkerk Willebringen

2.6.1. Identificatie

Naam: St. Pietersbandenkerk

Geografische ligging

- Willebringsestraat, 3370 Willebringen
- Provincie: Vlaams-Brabant

Willebringen kerk en kerkhof: S ^{ie} A afdeling BOUTERSEM				
Ligging	Aard	Opp. In m ²	Perceels-nummer	Eigenaars-identificatie
Willebringsestraat +50	Kerk	370	24131 A 0691	Gemeente Boutersem
Willebringsestraat	Kerkhof	784	24131 A 0690B	Gemeente Boutersem
Opp. in m ²		1.154		
Type	parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)			
Stijl	gotiek - neo-gotiek 13de eeuw, 14de eeuw, derde kwart 19de eeuw, eerste kwart 16de eeuw, tweede kwart 19de eeuw			

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Eigenaar: Gemeente Boutersem

Bescherming(en)/vastgesteld

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Pietersbanden
Deze vaststelling is geldig sinds 08-10-2021
- omvat de aanduiding als beschermd monument Parochiekerk Sint-Pietersbanden: orgel
Deze bescherming is geldig sinds 13-05-1976

2.6.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Laatgotische westtoren uit de 13de eeuw achter een neogotisch portaal. Gotische beuken van drie traveeën op zuilen en transept van zandsteen, overkluisd met houten zoldering uit de 14de eeuw.

Transeptarmen en vijfzijdig koor in laatgotische stijl (jaartal van voltooiing 1502(?), op een gevelsteen in de koorsluiting). Bakstenen zijbeuken in neogotische stijl door A. Van Arenbergh (1845-1846). Aan de noordoostzijde, sacristie in neostijl (1872).

Mobilair. Schilderij op het altaar (17de eeuw); gotische beelden van Sint-Pieter in de noorddwarsarmen (tweede helft 16de eeuw) en Sint-Job (nis boven de ingang), (volkskunst 17de eeuw), gotische doopvont in de noordzijbeuk (15de eeuw) en een wijwatervat (circa 1500 (?); barokmeubilair (17de en 18de eeuw).

Bron: GENICOT L.F., VAN AERSCHOT S., DE CROMBRUGGHE A., SANSEN H. & VANHOVE J. 1971: *Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen, Architectuur, Provincie Brabant, Arrondissement Leuven*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 1, Luik.

Auteurs: Genicot, Luc; Van Aerschot, Suzanne; de Crombrughe, Anne; Sansen, Hadewych; Vanhove, Jacqueline Datum: 1971

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Aanvullende informatie

Het orgel werd gebouwd in 1850 en aangepast rond 1900. Op basis van constructie-eigenschappen en inscripties kan het orgel toegeschreven worden aan H. De Volder uit Brussel. Na verbouwingen in de kerk is de plaats van het orgel gewijzigd.

- FAUCONNIER A. & ROOSE P. 1977: *Het historisch orgel in Vlaanderen: een inventaris van het orgelbezit per geografische eenheid, deel IIb, arrondissement Leuven*, Brussel.

Auteurs: [Lambein, Sofie](#) Datum: 25-04-2016

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Pietersbanden* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41602> (geraadpleegd op 8 april 2025).

d) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik – beschrijving
Kerkruimte (schip, koor, transept)	237,02 m ²	
Sacristie	20,16 m ²	
Portaal	2,37 m ²	
Doopkapel	15,502 m ²	
Berging	7,75 m ²	
traphal	8,38 m ²	

Opbouw

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen:

Herbestemming moet nog bepaald worden.

Door de aanwezigheid van een kerkhof rond de kerk is uitbreiding in feite geen optie.

Deelruimtes creëren is hier een mogelijkheid mits tussenwand en 2 nieuwe ingangen in de zijbeuken en aanpassingen aan de nutsvoorzieningen.

Aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen

Elektriciteit en verwarming aanwezig, andere te realiseren voorzieningen zijn afhankelijk van de aard van de herbestemming.

Toegankelijkheid voor andersvaliden

Toegankelijk zonder aanpassingen

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	Gas
Verlichting	Halogeen
Keukenvoorzieningen	Geen; tijdelijke spoelbak
Audiosysteem	Aanwezig
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Rolstoeltoegankelijk; een trede van schip naar koor.
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

Samenvatting rapport Monumentenwacht (inspectie 2022)

Dak

dakbedekking regelmatig nakijken en weggeschoven leien herstellen.

Het torenluik verbeteren.

De dakbedekking vernieuwen.

De daken en goten bereikbaar maken voor onderhoud en inspectie. Plaats genormeerde ladderhaken.

Dakwaterafvoer

Maak goten en daken regelmatig proper, zodat een vlotte regenwaterafvoer gewaarborgd wordt.

De goten en afvoeren vernieuwen in combinatie met dakbedekking.

Kapconstructie en zolder

De zolders reinigen.

Maak alle zolders veilig bereikbaar.

Het timmerwerk rondom het torenluik verstevigen.

Draagstructuur en overspanning

Het losse natuursteenmetselwerk herstellen.

Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen (eventueel vooraf ontroesten).

De gebreken aan het muurwerk herstellen.

Het metselwerk in de toren plaatselijk herstellen.

Schrijnwerk en beglazing

Buitenschrijnwerk regelmatig herschilderen.

De gebreken aan de glas-in-loodbeglazing aanpakken.

Afwerking en inrichting

Maak de galmgaten vrij: verwijder de duivenvallen en de begroeiing.

Het beeldje in de nis boven de inkom in orde stellen.

Technische installatie

Verbeter de brandveiligheid van uw gebouw.

Site en omgeving

Het voegwerk van de ommuring herstellen

Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:

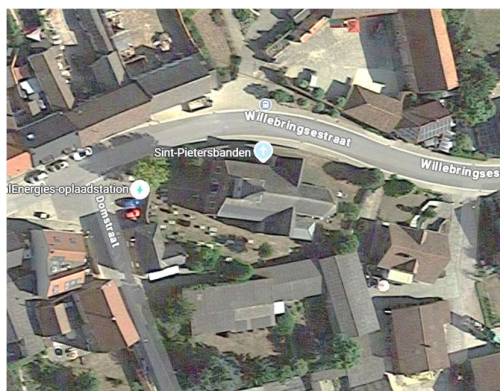
Er zijn geen grote werken uitgevoerd sinds 2015

Financiële gegevens (optioneel)

	2019	2020
Toelagen	12 789,74	18 132,06
Overschot/tekort		
Exploitatie	7 970,53	8 681,72
Investerings	160,04	160,04

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De concessies op het omringende kerkhof zijn vervallen maar de bloemen op Allerheiligen tonen dat het nog steeds een emotionele waarde heeft.

De kerk is niet bediend door openbaar vervoer en in de onmiddellijke omgeving is er quasi geen parkeergelegenheid.

Op enkele honderden meters bevindt zich het buurthuis Willebringen. De gemeente heeft de intentie aangekondigd het buurthuis te renoveren. In afwachting vervult de kerk de functie van occasionele ontmoetingsplaats voor de lokale dorpsgemeenschap. Bij de renovatie van het buurthuis zal mogelijk het oorlogsgedenkteken moeten verplaatst worden. De kerksite kan hierbij een alternatieve locatie worden.

Als onderdeel van de Ruilverkaveling Willebringen is een fietspadennetwerk uitgebouwd rond deze gemeente. Tevens is op een tweetal kilometer een relictsite met replicavliegtuig opgericht ter herdenking van de tussenoorlogse militaire landingspiste. De kerk maakt evenwel geen deel uit van een beschermd dorpsgezicht of beschermd cultuurhistorisch landschap.

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt niet meer gebruikt voor de eredienst.

Momenteel organiseert het Buurtcomité Willebringen er ongeveer maandelijks een activiteit in voor de inwoners van Willebringen, omdat het Buurthuis tijdelijk niet bruikbaar is.

2.7. St. Remigiuskerk Neervelp

2.6.1. Identificatie

Naam: St. Remigiuskerk

Geografische ligging

- Vertrijksestraat, 3370 Neervelp
- Provincie: Vlaams-Brabant

Neervelp kerk en kerkhof: S ^{ie} A afdeling BOUTERSEM				
Ligging	Aard	Opp. in m ²	Perceelsnummer	Eigenaarsidentificatie
Vertrijksestraat + 1	Kerk	389	24714 A 0124A	Gemeente Boutersem
Dorp	Kerkhof	1.630	24714 A 0123A	Gemeente Boutersem
Opp. in m ²		2.019		
Type	parochiekerken (incl. decanale kerken, hulpkerken)			
Stijl	classicisme - neoclassicisme			

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Vlaams-Brabant Mechelen Brussel
- Regio: Leuven
- Parochie: Pastorale zone Sjalom Boutersem (Parochie H. Maria Boutersem)

Eigenaar: Gemeente Boutersem

Bescherming(en)/vastgesteld

Type	gedeeltelijk beschermd	beschermd	Beschermd
Subtype	Monument	monument	dorpsgezicht
Objectnummer	OB000169	OB001473	OB001504
Datum besluit	23 januari 1981	13 november 2002	13 november 2002
Datum publicatie besluit	4 april 1981	19 februari 2003	19 februari 2003
Opmerkingen	Bescherming van het orgel.	kerkgebouw	Ligt in een beschermd dorpsgezicht (dorskern).

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed [Parochiekerk Sint-Remigius met kerkhof](#)
Deze vaststelling is geldig sinds 08-10-2021
- omvat de aanduiding als beschermd monument [Parochiekerk Sint-Remigius met kerkhof: kerk, ommuring en trappartijen](#)
Deze bescherming is geldig sinds 13-11-2002

- omvat de aanduiding als beschermd monument Parochiekerk Sint-Remigius: orgel
Deze bescherming is geldig sinds 23-01-1981
- is deel van de aanduiding als vastgesteld bouwkundig erfgoed Dorpskern Neervelp
Deze vaststelling is geldig sinds 08-10-2021

2.6.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De kerk bestaat uit een éénbeukige ruimte van drie traveeën achter een classicistische voorgevel van zandsteen, en is voorzien van een portaal (gedagtekend 1747 op de makelaar) en van vensters onder een eenvoudige klokkentoren in dezelfde stijl.

Historiek

Vóór 1500 vormde Neervelp, zoals de Sint-Hilariuskerk van Bierbeek, een afhankelijkheid van de benedictijnenpriorij van Sint-Nicasius in Bierbeek. Dit verklaart waarom Neervelp aanvankelijk ook aan Sint-Hilarius was gewijd. Nadat in 1562 de priorij van Bierbeek, samen met haar bezittingen in Neervelp werd overgemaakt aan de Faculteit van Theologie van de Leuvense Universiteit werd de Heilige Remigius de nieuwe patroonheilige.

Een figuratieve kaart van Pierre de Bersacques (1596-1598) met voorstelling van de dorpskom van Neervelp toont de Sint-Remigiuskerk met een vier traveeën diep schip en een ingebouwde westtoren, het geheel volledig in natuursteen opgetrokken en deels met leien, deels met pannen afgedekt. Verder is enkel bekend dat de kerk zowel tijdens de godsdiensttroebelen als tijdens de oorlogen op het einde van de 17de eeuw zwaar te lijden had.

Midden 18de eeuw werd ze omwille van bouwvalligheid volledig herbouwd. De eerste steenlegging vond plaats op 28/5/1745 en in 1747 waren de werken voltooid zoals blijkt uit de datum op de makelaar van de inkompoort. In 1824 werden herstellingswerken uitgevoerd. Circa 1863 werd de kerk uitgebreid met een nieuw transept en koor wat haar capaciteit op 400 kerkgangers bracht. De plechtige inwijding vond plaats op 11/7/1888. Sindsdien werden nog diverse herstellingswerken uitgevoerd.

Beschrijving

De Sint-Remigiuskerk is opgetrokken in baksteen en Gobertange en bestaat uit een twee traveeën diep, eenbeukig schip met ingebouwde westtoren uit 1747 waarop een uitspringend transept en een door twee sacristieën geflankeerd driezijdig gesloten koor uit 1863 aansluiten.

Typerend voor de Sint-Remigiuskerk is het overvloedig gebruik van Gobertange, die niet alleen werd aangewend voor hoekkettingen, steigergaten en venster- en deuromlijstingen maar ook voor de vrijwel volledig in natuursteen uitgewerkte westgevel en de circa 3,5 meter hoge onderbouw van de beukwanden. Dit schijnt er op te wijzen dat de kern van de oudere kerk zoals bekend van de eind 16de-eeuwse kaart van de Bersacques in het project van 1747 werd geïncorporeerd. Eveneens markant is de strak symmetrische en lineaire behandeling van de met platte banden verticaal gelede westgevel - een vereenvoudigde vorm van de barokke halsgevel - waarboven de vierkante toren oprijst.

Centraal in de gevel het inkomportiek in een rondboogomlijsting met sluitsteen en geprofileerde druiplijst rustend op pilasters met hoog basement. De makelaar van de dubbele houten toegangsdeur vermeldt de bouwdatum 1747. Boven het portaal een groot, lichtgetoogd venster in een plattebandomlijsting met neuten en geprofileerde druiplijst met gestrekte uiteinden, geflankeerd door twee kleinere vensters in een identieke omlijsting. Kleine vleugelstukken vormen de overgang naar de vierkante klokkentoren met ingesnoerde spits en rondbogige galmgaten. De vrij gesloten beukwanden zijn voorzien van telkens twee lichtgetoogde vensters in een sobere plattebandomlijsting. Vrijwel identieke vensters, maar voorzien van een hardstenen, vooruitspringende onderdorpel, oren en neuten werden aangewend bij de neoclassicistische uitbreiding met name bij het licht uitspringend transept, het ondiep, driezijdig gesloten koor en de flankerende sacristieën waar ook diefijzers werden voorzien.

Interieur

Inwendig wordt de wit en lichtgeel geschilderde binnenruimte gestructureerd door kruisribgewelven op classicistisch geïnspireerde pilasters. In het koor worden de gewelfribben opgevangen door met bladwerk versierde kraagstenen. De bevloering bestaat uit diagonaal geplaatste zwarte en grijze natuurstenen tegels terwijl in de vroegere doopkapel en de bergruimte naast de toren de originele Gobertangetegels bewaard bleven.

Mobilair

De ruimte wordt verlevendigd door acht brandglasramen (1897-1899):

koor: Onze-Lieve-Vrouw met kind en Sint-Jan de Doper.

transept: Onze-Lieve-Vrouw en de Heilige Remigius.

beuk: Heilige Catharina, Heilige Franciscus Xaverius, Heilige Johannes en de Heilige Eligius.

De Sint-Remigiuskerk bezit een waardevol meubilair, alhoewel dit enigszins dient gerelativeerd aangezien onder meer de oorspronkelijk gemarmerde altaren worden ontsierd door een donkere beitslaag.

Koor:

hoofdaltaar: expositietroon bekroond met kruisbeeld op bol en beeldje van Lam van Apocalyps met kruisvaan, op voluten beelden van engelen in aanbidding; altaartafel met beschilderde sarcofaag, tweede helft van de 18de eeuw, verguld en (gemarmerd) hout.

sculpturen: beeld Heilige Catharina, tweede helft van de 16de eeuw, Mechels atelier, beschadiging wegens omvorming tot gekleed beeld; Onze-Lieve-Vrouw met kind; Heilige Cornelius paus, 18de eeuw, gepolychromeerd hout.

Schilderijen: Aanbidding van de drie Koningen, Vlaamse School, eerste helft van de 17de eeuw, paneel; Boodschap van de aartsengel Gabriël, Vlaamse School, eerste helft van de 17de eeuw, paneel.

Noordtransept:

zijaltaar: onder troonhemel beeld van Onze-Lieve-Vrouw met maansikkel en slang, tweede helft van de 18de eeuw, beschilderd en (gemarmerd) hout.

fragment communiebank, 18de eeuw, (gemarmerd) hout.

biechtstoel, eerste helft van de 19de eeuw(?), neorégence.

Zuidtransept:

zijaltaar: onder troonhemel beeld Heilige Remigius (eind van de 17de eeuw), tweede helft van de 18de eeuw, beschilderd en (gemarmerd) hout.

biechtstoel, eerste helft van de 19de eeuw(?), neorégence.

preekstoel, midden van de 18de eeuw, eik.

Schip:

sculptuur: Jezus aan het kruis, eerste helft van de 16de eeuw, gepolychromeerd hout.

schilderij: Marteldood van de Heilige Laurentius, Vlaamse School, 17de eeuw, paneel.

kruisweg van Vervloet, Mechelen, 1871, doek.

twee wijwatervaten, 18de eeuw, marmer.

twee deuren naar zijruimten naast toren, einde van de 18de, begin van de 19de eeuw, (beschilderde) houten omlijsting.

orgel met verwerking van gedeelten van het vorige orgel door Maarten Dryvers, Kortenaken, 1875.

Voor een meer gedetailleerde inventaris dient verwezen te worden naar het fotorepertorium van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

Op te merken valt dat de in 1981 nog vermelde 18de-eeuwse beelden van de Heiligen Bernardus van Clairvaux en Sebastiaan alsook het schilderij op doek met de Bewening van Christus niet meer in de kerk aanwezig zijn.

Kerkhof

De Sint-Remigiuskerk wordt omringd door een langs drie zijden ommuurd (machinale rode baksteen, natuursteen en beton) kerkhof dat sinds 1954 niet meer wordt gebruikt. Het is toegankelijk via een steile trap (betontegels) in de as van het westportaal en een bescheidener trappartij ter hoogte van het koor. Een smeedijzeren poort zorgt aan de noordzijde voor de verbinding met de pastorie. Drie sterk verweerde hardstenen grafplaten waaronder de grafsteen van pastoor Jacobus Van Laethem (+1747) bevinden zich aan de noordzijde van het koor, samen met twee gietijzeren grafkruisen. De overige grafstenen zijn van relatief recente datum.

S.N. s.d.: Sint-Remigius Neervelp 1747-1997.

BRAMS V. 1991: Neervelp, Velpelven, 120-127.

GEYSENS R. 1998: Sint-Remigiusparochie, Neervelp, Honderdvijfentwintig jaar dekenaat Bierbeek. Twaalf parochies in de kijker, Holsbeek, 95-97.

SCHELLENS-DECOENE E. 1978: Neervelp, mijn dorp van toen en nu, Velpelven, 158-169.

VANDENHOECK L. 1960: Neervelp in Oost-Brabant, 4, 44-45.

WAUTERS A. 1876: Géographie et histoire des Communes belges. Canton de Tirlemont, Brussel, 99-107.

Bron: Onroerend Erfgoed, Digitaal beschermingsdossier DB002155, Parochiekerk Sint-Remigius (PAESMANS G., 2001)

Auteurs: Paesmans, Greta Datum: 2001

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Aanvullende informatie

Ontwerpplannen

In het archief van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) zijn ontwerpplannen bewaard voor:

- de vergroting van de kerk met een nieuw transept en koor, opgemaakt door Alexander Van Arenbergh en gedateerd 19 november 1861;
- wijzigingen aan en herstel van de kerkhofmuur, opgemaakt door Alexander Van Arenbergh en gedateerd 14 december 1866;
- een orgelkast, opgemaakt door Martinus Dryvers en behandeld door de KCML op 8 december 1875.
- Beeldbank Onroerend Erfgoed, collectie Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML), *Parochiekerk Sint-Remigius met kerkhof* [online], <https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/429468>, [429528](https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/429528) en [429551](https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/429551) (geraadpleegd op 13 november 2024).

Auteurs: [Vandeweghe, Evert](#) Datum: 26-11-2024

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Orgel

In november 1874 werd Martinus Dryvers aangesteld voor het maken en plaatsen van een nieuw orgel. Onderdelen van het oude orgel konden, mits enige aanpassing, dienen voor het klein orgel of positief. Normaal moest het orgel voltooid zijn op 1 november 1875, maar op dat moment waren de werken nog niet aangevat.

- FAUCONNIER A., ROOSE, P. 1977: *Het historisch orgel in Vlaanderen : een inventaris van het orgelbezit per geografische eenheid*, deel IIb, Brabant, arrondissement Leuven, Brussel, 81-83.

Auteurs: [May, Laura](#) Datum: 30-08-2013

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\)](#)

Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Parochiekerk Sint-Remigius met kerkhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41595> (geraadpleegd op 8 april 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Ruimte	Opp	Gebruik
Kerkruimte	256,81 m ²	
Toren (hoofdingang)	16,48 m ²	ingangsportaal
Sacristie, rechts v/h hoofdaltaar	14,93 m ²	berging; lichtschakelaars; zekeringskast
Bergruimte, links v/h hoofdaltaar	7,82 m ²	2de ingang; watermeter; berging poetsgerief
Chauffageruimte, links van de toren	5,34 m ²	verwarming; gasmeter; zekeringskast
Trapruimte, rechts van de toren	5,34 m ²	toegang oksaal en toren; elektriciteitsmeter; zekeringskast; automatische klokbediening

Voorzieningen

Sanitair	Buiten aan de kerk in de pastorietaan is een sanitaire blok met 1 wc ook geschikt voor mindervaliden
Verwarming	Aardgas
Verlichting	Led-verlichting
Keukenvoorzieningen	Uitgeruste kitchenette met enkel spoelbak en koelkast
Audiosysteem	Geen audiosysteem- verwijderd bij herbestemming
Beeldscherm(en)	Geen
Rolstoeltoegankelijkheid	(Het gebouw is volledig rolstoeltoegankelijk behalve naar het orgel
Diefstal- en brandbeveiliging	Brandbeveiliging wel geen diefstalbeveiliging
Bliksembeveiliging	aanwezig
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

Samenvatting rapport Monumentenwacht

Onderhoud

Herhaalinspectie Monumentenwacht.

De dakbedekking regelmatig nakijken. Laat uitgeschoven/beschadigde leien vervangen.

De goten en regenwaterafvoeren minstens éénmaal per jaar én na een hevige storm of regenbui leegmaken.

Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen (eventueel vooraf ontroesten).

Het houten buitenschrijnwerk regelmatig schilderen.

Gehele object

Verbeter de brandveiligheid van uw gebouw.

Contacteer de monumentenwachters interieur voor een interieurinspectie.

Dak

De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de daken verbeteren.

Kapconstructie en zolder

De zolders reinigen.

De aangetaste spantvoeten herstellen.

Alle zolders veilig bereikbaar maken.

Draagstructuur en overspanning

Structureel herstel van de draagbalken in de toren.

Het voegwerk plaatselijk herstellen.

Schrijnwerk en beglazing

De stellinggaten in het gevelmetselwerk dichtten.

De ramen in de voorgevel herstellen.

De glas-in-loodramen restaureren.

Afwerking en inrichting

De afwerklagen van het interieur plaatselijk herstellen.

Site en omgeving

De ommuring en de buitentrap in orde stellen / vernieuwen.

Uitgevoerde restauratiewerken + jaar: in 2022-2024 zijn samen met de renovatie voor socioculturele functie binnenschilderwerken uitgevoerd.

Financiële gegevens

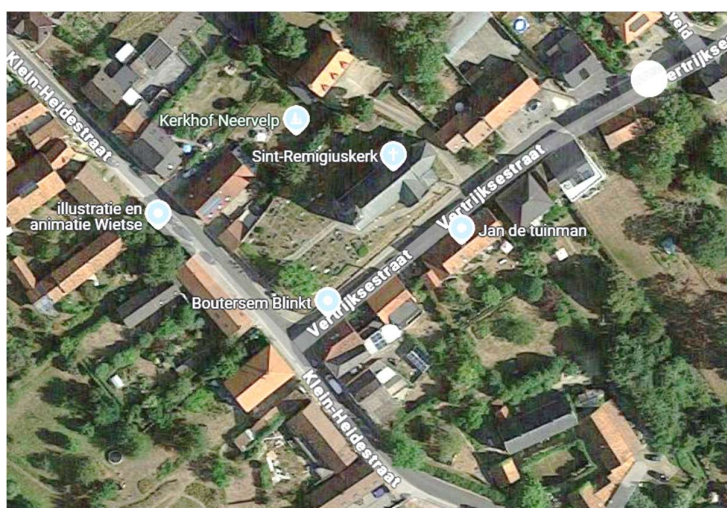
Gezien zijn herbestemming is deze kerk vanaf 2021 niet meer in beheer van de kerkfabriek.

De kerkfabriek betaalt enkel nog de verzekering van de cultuurobjecten, die nog aanwezig zijn of bewaard worden in de kerk van Neervelp.

	2019	2020
Toelagen	8 865,04	10 873,46
Overschot/tekort		
Exploitatie	5 324,67	2 073,97
Investerings	0,00	0,00

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk maakt deel uit van een beschermd dorpsgezicht en is de voorbije jaren met Europese subsidies

gerenoveerd voor een socioculturele ontmoetingsfunctie, voor voornamelijk lokale verenigingen en kunstenaars. Deze wordt versterkt door de achterliggende pastorietaan, waarbij de voormalige pastorie als dienstenchequeonderneming wordt gebruikt. Het sanitair is ondergebracht in de pastorietaan. Nabij de pastorietaan ligt ook een klein buurtkleuterschooltje, dat evenwel geen rechtstreeks toegang heeft tot de pastorietaan. Een dergelijke verbinding zou een meerwaarde bieden voor school en pastorietaan.

De kerkhofmuur is gedeeltelijk ingestort naar de straatzijde toe. De concessies op

het omringende kerkhof zijn vervallen maar de bloemen op Allerheiligen tonen dat het nog steeds een emotionele waarde heeft.

De kerk is niet bediend door openbaar vervoer en in de onmiddellijke omgeving is er slechts beperkte parkeergelegenheid.

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is ontvrijd en wordt gebruikt voor socioculturele activiteiten binnen de lokale gemeenschap. Dit wordt versterkt door de nabijheid van pastorietaan, die zich leent voor buitenactiviteiten.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Vertrijk	OLV Hemelvaartkerk	Blijft bestemd voor de eredienst + valorisatie
Butsel Boutersem	St. Michielskerk	Blijft bestemd voor de eredienst + valorisatie
Boutersem	St. Hilariuskerk	Te herbestemmen
Kerkom	St. Martinuskerk	Te herbestemmen
Willebringen	St. Pietersbandenkerk	Te herbestemmen
<i>Roosbeek</i>	<i>St. Annakerk</i>	<i>Is reeds herbestemd</i>
<i>Neervelp</i>	<i>St. Remigiuskerk</i>	<i>Is reeds herbestemd</i>

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Vertrijk **OLV Hemelvaartkerk** **Blijft bestemd voor de eredienst + valorisatie**

De kerk van Vertrijk kan, naast de erediensten, uitvaarten, huwelijken, die altijd voorrang hebben, opengesteld worden voor volgende nevenactiviteiten: eenmalige culturele activiteiten, zoals een concert, een lezing, een filmavond, de jaarlijkse deelname aan Open Monumentendag.... Ook mogelijk zijn: repetities van zangkoren, kleine orkesten of solisten,...

Butsel Boutersem **St. Michielskerk** **Blijft bestemd voor de eredienst + valorisatie**

De kerk kreeg al een nevenbestemming in het project van 'Kom en zie, gesponsord door Space for grace. Deze kerk is momenteel de enige kerk in Boutersem die tijdens de dag open is voor toevallige bezoekers. Tentoonstellingen kunnen er ook georganiseerd worden, maar bv. tijdens de kunstroute kunnen de kunstwerken niet meer aan de muur gehangen worden. Men zal hiervoor panelen moeten gebruiken. De belevingstafels kunnen leeggemaakt worden tijdens dergelijke activiteiten en evt. ook verschoven worden volgens behoefte.

Boutersem **St. Hilariuskerk** **Te herbestemmen**

In alle kerken is in aanloop naar een herbestemming een voorstelling geweest van de religieuze goederen eigen aan de kerk, waarbij de dorpsbewoners ook suggesties konden doen over deze goederen. Op dit ogenblik wordt de kerk gebruikt voor een dansschool. Wellicht is dit geen definitieve oplossing maar mede doordat er voorlopig geen alternatief is, is er nog geen discussie gevoerd over een alternatieve bestemming.

Kerkom **St. Martinuskerk** **Te herbestemmen**

In alle kerken is in aanloop naar een herbestemming een voorstelling geweest van de religieuze goederen eigen aan de kerk, waarbij de dorpsbewoners ook suggesties konden doen over deze goederen. Hoewel er geen kerkdiensten meer plaatsvinden is in de voorbije jaren in de toren een tijdelijke kapelfunctie ondergebracht, in aanloop naar kerstmis.

Bij een eventuele herbestemming naar een publieke functie kunnen de volgende elementen een belemmerende functie spelen:

- Onvoldoende parkeergelegenheid wat een bovenlokale functie bemoeilijkt;
- Toegankelijkheid vormt een probleem
- Op termijn: asbestproblematiek dak schip.

Zonder uitsluiting van andere denkpisten, zijn de volgende mogelijkheden reeds geopperd.

- Behoud toren met kapelfunctie, met verwijdering dak schip maar behoud muren. Op deze wijze zou er een soort ruïnekerk ontstaan.
- Opslagruimte voor gemeentelijk archief, incl erfgoed.

Willebringen

St. Pietersbandenkerk

Te herbestemmen

In alle kerken is in aanloop naar een herbestemming een voorstelling geweest van de religieuze goederen eigen aan de kerk, waarbij de dorpsbewoners ook suggesties konden doen over deze goederen.

Naar toekomstige herbestemming dient ermee rekening gehouden te worden dat de ontmoetingsfunctie terug zal verschuiven richting buurthuis. Zonder uitsluiting van andere denkpisten, is al gedacht aan een door vrijwilligers gedragen museum, aansluitend op historisch verleden. Op deze wijze kan ook ingespeeld worden op laag dynamische toeristische ontwikkeling (fietspadennetwerk).

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen de kerkfabriek en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.